

LETO XXIV. Štev. 261

IZDAJA IN TISKA
CZP «LJUDSKA PRAVICA»
DIREKTOR BENO ZUPANČIČUREJA UREDNIŠKI ODBOR
GLAVNI UREDNIK
IN DIREKTOR LISTA
IVAN ŠINKOVECList izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 4. OKTOBRA
1934 — MED NARODNOOSVO-
BODILNO BOROBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK — OD OSVOBODITVE
DO 1. JULJA 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
— OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

PRVI JUGOSLOVANSKI KONGRES TELESNE KULTURE V BEOGRADU

Vsebina telesne kulture je tesno povezana z našim bojem za socializem

Kongresu prisostvuje 1816 delegatov in 120 gostov, med njimi tudi podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković in Rodoljub Čolaković

Beograd, 7. nov. — Pod pokroviteljstvom predsednika republike Josipa Broza Tita se je včeraj začel I. jugoslovanski kongres telesne kulture, ki ga je sklicalo 48 političnih in družbenih organizacij, ustanov, združenj in JLA. Kongresu prisostvuje mimo 120 gostov še 1816 udeležencev iz vseh republik. V otvoritvenem govoru je podpredsednik Zvezne uprave »Partizana«, Zoran Polič, pozdravil ugledne goste, med njimi tudi podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Aleksandra Rankovića in Rodoljuba Čolakovića.

Po otvoritvi so prebrali pismo predsednika Tita, ki so ga udeleženci sprejeli z dolgotrajnim ploskanjem.

V imenu Zveznega izvršnega sveta je kongres nato pozdravil podpredsednik Aleksander Ranković z naslednjimi besedami:

IZ GOVORA ALEKSANDRA RANKOVIĆA

Usmeriti se moramo še naprej na množičnost

«Tovariši in tovarišice, zelo me veseli, da prisostvujem temu pomembnemu kongresu za telesno kulturo, da vas pozdravim v imenu Zveznega izvršnega sveta in da vam zaželim mnogo uspeha pri vašem delu na tem velikem zboru.

Ze prej je bilo čutili potrebo, da bi sklicali tak kongres, ki bi na njem družbeni činitelji razpravljali o nadaljnjem razvoju telesne kulture. Zato je koristna pobuda ljudske mladine, ki so

jo sprejele vse ostale zainteresirane organizacije. Zanimanje za ta kongres kaže, da razvoj telesne kulture ni samo naloga telesnovzgojnih organizacij, ampak vse naše družbe, posebno pa organov oblasti, organov družbenega upravljanja ter vseh naših političnih in družbenih organizacij.

Dosedanji rezultati in izkušnje v povojnih letih nam dajejo dovolj gradiva, da vidimo pozitivne in negativne značilnosti te-

lesnovzgojnega gibanja pri nas. Pri tem mislim predvsem, da so telesnovzgojne organizacije iz leta v leto bolj množične, da so bili doseženi veliki uspehi pri organizaciji telesne kulture v JLA, da je bil izboljšana telesnovzgojni pouk na naših šolah in da se je skoraj v vseh predelih naše države razvila široka telesnovzgojna dejavnost. Kljub vsem uspehom pa sodi Jugoslavija med tiste dežele, kjer se s telesno kulturo načrtno ukvarja majhen odstotek državljanov, kar ne ustreza stopnji njenega družbenega razvoja, niti sedanjim materialnim možnostim.

Mislím, da bi bilo pravilno orientirati se še naprej na množičnost telesnovzgojnega gibanja. Treba je posvetiti vso pozornost šolam, v katerih je čez dva in pol milijona otrok in mladine, tovarnam in industrijskim naseljem. Za uspeh te orientacije je potrebno, da naše politične in množične organizacije, predvsem za zveza komunistov, socialistična zveza, sindikati in Ljudska mladina, kot idejno-politične sile pri našem socialističnem razvoju zagotovijo telesni kulturi ustrezno mesto.

«Razvijati moramo tak telesnovzgojni pokret,» je dejal na koncu tovariš Ranković, «ki bo enoten v svojih idejnih osnovah in programskih ciljih, hkrati pa dovolj prožen, da bo v prihodnjih letih zajel nove stotisoče naših državljanov.

Člani politično-družbenih organizacij, ki delajo na področju telesne kulture, se morajo z največjo odgovornostjo boriti za izvajanje politike, ki jo bo sprejel kongres. To je zagotovilo, da bo ob večjem sodelovanju družbenih činiteljev in večjem gnetnem doprinosu skupnosti telesnovzgojno gibanje premagalo dosedanje slabosti ter da bo vedno bolj množično, hkrati pa bo bolj očiščeno. (Nadaljevanje na 2. strani)

Čestitki ob obletnici oktobrske revolucije

Beograd, 7. nov. (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz-Tito je poslal predsedniku prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Klementu Jefremoviču Voršilovu naslednjo brzojavko:

Ob proslavi obletnice Velike oktobrske revolucije mi dovolite, da izrazim v imenu jugoslovanskih narodov in v svojem imenu narodom Sovjetske zveze in Vam osebno čestitke in pozdrave z iskrenimi željami za nadaljnji napredek in uspeh v izgradnji vaše socialistične dežele.

Prvemu sekretarju CK KP SZ in predsedniku ministrskega sveta ZSSR N. S. Hruščevu je poslal generalni sekretar ZKJ Josip Broz-Tito naslednjo brzojavko:

Ob 41. obletnici Velike oktobrske revolucije pošiljam čestitke KP SZ, sovjetskim narodom in Vam osebno, z željo, da bi dosegli nadaljnje uspehe v izgradnji socializma.

Zbrane goste in delegate na kongresu je pozdravil podpredsednik Zvezne uprave »Partizana« Zoran Polič

OB IZPADIH V BERLINU, SOFIJI IN TIRANI

Proslava revolucije

ni sredstvo za napade na socialistično deželo

Zaostritev kampanje proti naši deželi v nekaterih vzhodnoevropskih deželah — S šolskimi ukrepi na Koroškem je nastalo vzdušje, v katerem ni moč nadaljevati gospodarskih pogajanj z Avstrijo — Trgovinska pogajanja z ZSSR, Kitajsko in drugimi vzhodnimi deželami verjetno še ta mesec

Beograd, 7. novembra. (Tanjug.) Na današnjem sestanku z novinarji so predstavnika državnega sekretariata za zunanje zadeve najprej vprašali, kaj lahko pove v zvezi s tem, da so jugoslovanski veleposlanik v Sofiji, poslanik v DR Nemčiji in odpravnik poslov jugoslovanskega poslanstva v Tirani zaradi napadov na Jugoslavijo in ZKJ zapustili svečane akademije v proslavo 41-letnice Oktobrske revolucije. Na to vprašanje je Drago Kunc odgovoril: »V nasprotju z mednarodnimi pravili občevanja in mednarodno prakso izkoriščajo proslave, na katere vabijo uradne predstavnike držav, za napade na njih deželo. Zalostno je, da celo proslave velike oktobrske revolucije zlorabljajo za izpade proti socialistični Jugoslaviji. Najbolj odgovorni državni voditelji v posameznih vzhodnoevropskih deželah zadnje čase tudi sicer čedalje pogosteje uporabljajo proslave, sprejeme in druge uradne priložnosti za javne napade na našo deželo. Nekateri voditelji, kakor n. pr. albanski, uporabljajo celo gostoljubje tretjih držav in njihovih predstavnikov za takšne napade.«

Na vprašanje o tistem delu govora predsednika vlade DR Nemčije Grotewohla na proslavi obletnice Oktobrske revolucije v Berlinu, ki se nanaša na Jugoslavijo, je Kunc odgovoril: »Grotewohlov izpad pomeni zaostritev protijugoslovanske go- nje v DR Nemčiji.«

Ko je komentiral napade članice CK Bolgarske komunistične partije Cole Dragojčeve na proslavi v Sofiji, je Kunc rekel: »Ta govor je v duhu že običajnih protijugoslovanskih izpadov bolgarskih voditeljev.«

Potem so ga vprašali, kako komentira najnovejše napade na Jugoslavijo, ki so si jih dovolili predsednik vlade IR Albanije Sehu v govoru na akademiji ob 15-letnici Zveze albanskih žen, nadalje prvi sekretar. Partije dela Albanije Hodža v poročilu na plenumu CK Partije ter na-

mestnik predsednika vlade in član politbiroja CK Spiro Koleka v govoru na proslavi 41-letnice oktobrske revolucije. »Albanski voditelji,« je poudaril Drago Kunc, »slej ko prečedanje ostreje napadajo Jugoslavijo z očitnim namenom, da do kraja zaostrijo stike z našo deželo in zastripajo vzdušje na tem področju. Po svoji vsebini in obliki zadnji napadi presegajo

meje protesta proti temu zapustil dvorano. Tudi v Tirani je na svečani akademiji v proslavo 41-letnice oktobrske revolucije namestnik predsednika vlade in član politbiroja CK Partije dela Albanije Spiro Koleka v svojem govoru surovo in žaljivo napadel našo deželo. Odpravnik poslov našega poslanstva Radovan Urošev, ki je bil uradno povabljen na proslavo, je zaradi tega odšel s svečane akademije.

Na akademiji v Sofiji je imela referat članica CK BKP in predsednica odbora bolgarsko-jugoslovanskega prijateljstva Cola Dragojčeva. V referatu je napadala našo deželo in ZKJ. Jugoslovanski veleposlanik Radoš Jovanović, ki je bil uradno povabljen na akademijo, je v zname-

vse, kar je bilo doslej izrečenega v protijugoslovanski gonji.«

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju, Zemljak, je ondan izročil avstrijski vladi noto naše vlade v odgovor na prejšnjo avstrijsko noto. Predstavniki državne sekretariata je o tem izjavil: »Obžalujemo, da sta negativni odgovor avstrijske vlade in neupoštevanje dejstev, navedenih v naši prvi noti, poslabšala perspektive jugoslovansko-avstrijskih stikov. Naša vlada je bila zmerom pripravljena na sporazumno ureditev vseh odprtih vprašanj med obema deželama, v prepričanju, da je moč samo tako ustvariti tisto vzdušje, v katerem bo mogoče razviti ustvarjalno sodelovanje, kakršno je potrebno med narodi dveh sosednih dežel, ki nimajo razlogov, da njihovi stiki ne bi bili prijateljski. Naša vlada slej ko prej meni, da pomenita odredba koroškega deželnega glavarja z dne 22. septembra o ureditvi šolstva na Koroškem in s to odredbo nastalo stanje kršitev 7. člena državne pogodbe, hkrati pa to škoduje

(Nadaljevanje na tretji strani)

»Nedopustni izpadi proti naši deželi ob proslavi oktobrske revolucije

Nedopustni izpadi

proti naši deželi ob proslavi oktobrske revolucije

Beograd, 7. nov. (Tanjug.) V vzhodnem Berlinu je na proslavi 41-letnice Oktobrske revolucije, ki sta ji med drugimi prisostvovala tudi jugoslovanski poslanik v Vzhodni Nemčiji Mitja Vošnjak in poslanski svetnik Milan Matjašević, govoril predsednik vzhodnonemške vlade Otto Grotewohl. V svojem govoru je napadel Zvezo komunistov Jugoslavije. V znamenje protesta sta jugoslovanska diplomata zapustila dvorano, v kateri je bila proslava.

»VREMENSKA NAPOVED za soboto, 8. novembra 1958 Pretežno oblačno, vmes še nekaj padavin. Temperatura ponoči med 1 in 6, v Primorju 9, najvišja dnevna med 8 in 12, na Primorskem burja. Področje visokega zračnega pritiska zajema Rusijo in srednjo Evropo. Frontalne motnje so se iznad Sredozemlja pomaknile proti našim krajem.

PISMO PREDSEDNIKA TITA

Telesna kultura je ena osnovnih potreb naših državljanov

«Dragi tovariši in tovarišice! Ne morem se odzvati povabilu, da bi se udeležil našega kongresa. Zato vas ob tej priložnosti pozdravim, želim pa bi vam povedati nekaj besed o vprašanjih, ki boste o njih razpravljali.

Zelo pozitivno je, da je kongres za telesno kulturo sklicalo toliko političnih in drugih družbenih organizacij, organov državnih oblasti in ustanov. Ker je telesna kultura dejavnost družbenega značaja, bi se morala z njenim razvojem ukvarjati družbeno skupnost, za njen napredek pa bi se morali zanimati vsi, ne pa samo organi upravljanja in družbene organizacije za telesno kulturo.

Ze večkrat sem poudaril veliki pomen telesne kulture za zdravje in dug delovne sposobnosti naših ljudi, za pravilen telesni razvoj in vsestransko vzgojo mladine, kakor tudi za odmor in zabavo naših državljanov. Tokrat bi hotel povedati, da je pomen telesne kulture še večji, ker se naša mesta vse bolj razvijajo, rastejo nova in industrijska središča, način življenja in dela naših ljudi pa sta se precej spremenila. Telesna kultura je danes ena izmed osnovnih vsakdanjih potreb naših državljanov in, lahko bi rekli, del njihovega standarda.

Naša družbena skupnost je že doslej dajala precejšnje gnotna sredstva za razvoj telesne kulture. V povojnem obdobju smo dosegli pomembne uspehe tudi v tej družbeni dejavnosti. Toda sodim, da bi bilo ti uspehi lahko še večji, če bi bilo več razumevanja, če bi hitreje odpravljali slabosti in preživela nazadnjaška pojmovanja, ki nanašajo naletimo se sedaj. Naša telesna kultura je usmerjena pretežno v atraktivni šport. Temu je podrejena tudi politika izgradnje naprav in razdelitev gnotnih sredstev. Pri tem pa pozabljamo, da lahko v naših pogojih samo množična telesna kultura in množični šport kot njen neločljivi del zadovoljita različne interese državljanov in izpolnita naloge, ki jih ima telesna kultura v naši skupnosti. Zato je nujno, da v prihodnosti odvojimo večji del sredstev, ki bodo na-

menjena v te namene, za tiste dejavnosti, ki bodo zajele kar naj- več naših državljanov v različnih panogah telesne vadbe. Ljudski odbori, še posebej pa podjetja, naj pazijo na to, ko bodo dajala sredstva za telesno kulturo.

Tudi v prihodnosti moramo graditi manjše in cenejše naloge, dostopne vsem državljanom, v bližini šol in tovarn, v delavskih naseljih, stanovanjskih blokih, na izletniških točkah in letoviščih ter v krajih, kjer delovni ljudje preživljajo svoj prosti čas.

Posebej bi hotel poudariti pomen telesne vzgoje v šolah, ker je tam največ otrok in mladine, kateri je telesna vzgoja najbolj potrebna in kjer je hkrati moč doseči največje vzgojne uspehe. Sole morajo postati osnovni činitelji v telesnovzgojnem delu z mladino. Morajo biti mesto, kjer se formira pravilno gledanje na telesno kulturo s trajnimi navadami. Zato morajo ljudski in šolski odbori, prosvetni odbori in organizacije za telesno kulturo posvetiti večjo pozornost telesni kulturi v šolah, da bi si zagotovili kar najbolj ugodne gnotne pogoje in potrebne kadre za uspešen in sodoben pouk telesne kulture v naših šolah.

Hkrati pa je treba zagrizeno odpravljati negativne pojave in težnje, na katere se vedno nalezimo, posebno v nekaterih športnih organizacijah. Kadri, ki delajo v družbenih organizacijah za telesno kulturo, ki imajo tudi veliko vlogo, morajo delo za našo družbo zelo pomembno in da imajo zato tudi veliki družbeno odgovornost. Po drugi strani pa zaslužijo strokovni in drugi delavci, ki prostovoljno delajo v družbenih organizacijah za telesno kulturo, ki izpolnjujejo svoje vzgojne naloge, še večje družbeno priznanje.

Prepričan sem, da bo kongres z ozirom na družbene sile, ki stojijo za njim, dal pomemben doprinos k pravilnejšemu in močnejšemu razvoju telesne kulture v naši državi. Dovolite, da vas še eno, da v prihodnosti odvojimo večji del sredstev, ki bodo na-

mnoogo uspeha pri vašem delu.»

IZ GLAVNEGA POROČILA NA I. JUGOSLOVANSKEM KONGRESU TELESNE KULTURE

Telesna kultura lahko ugodno vpliva na delovno sposobnost in spretnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

kovalo pri jačanju zdravja, delovne sposobnosti in splošni vzgoji mladega rodu naše socialistične dežele.

Govor podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Aleksandra Rankovića so delegati sprejeli z burnim aplavzom.

V nadaljevanju je kongres delal v treh komisijah, in sicer se prva ukvarja z organizacijskimi in kadrovske problemi. Danes je sodelovalo v razpravi 18 delegatov, ki so se strinjali, da morajo biti vse akcije enotne, delo vseh organizacij na tem področju pa koordinirano zaradi dviga ravni telesne kulture naših ljudi.

V drugi komisiji, kjer so razpravljali o telesni kulturi v komunah, so ugotovili, da bi morali telesni kulturi — mimo sredstev, ki jih bosta dajali skupnost in komuna — zagotoviti stalen dotok sredstev iz skladov za preventivno zaščito in izvenarmadno vzgojo, ker strelstvo, plavanje, atletika in nekateri drugi športi predstavljajo del predvojaške vzgoje.

V tretji komisiji pa so razpravljali o pomenu telesne kulture za zdravje ljudi in o telesni kulturi kot sredstvu za zabavo, aktivni

počitek in njenem vplivu na delovno sposobnost.

V današnji razpravi o glavnem poročilu je dopolnjevalo pet delegatov. Med njimi je Radivoje Jovanović predlagal, da je treba v našem športu ukiniti profesionalizem in uvesti amaterstvo na široki osnovi.

Po dopoldanskih sejah komisij je predsedujoči Miša Pavičević govoril o 41. obletnici Oktobrske revolucije in poudaril, da je delavski razred Jugoslavije in njegovi najbolj napredni sinovi pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije od prvega dne Oktobrske revolucije branili ideje velikega Oktobra — tako s političnimi akcijami in štrajki v dnevih Oktobrske revolucije in kasneje državljanske vojne kot z oboroženim bojem v drugi svetovni vojni.

»Partizan« Slovenije je danes razdelil vsem udeležencem kongresa lične knjižice o »Pohodu ob žici okupirane Ljubljane 1958«. Mimo pestre in ilustrirane vsebine je v knjižicah tudi kupon, ki ga bodo lahko vsi izkoristili za pripombe, kar se tiče načina in propozicij tekmovanj, ki so priobčene. Knjižice so vzbudile med delegati in gosti veliko zanimanja in, kot kaže, bo drugo leto udeležba na pohodu še številnejša.

4. Vse gmotne podpore bi lahko dajali le po določbah Sportne zveze Jugoslavije.

5. Morali bi ukiniti vse nagrade, premije itd.»

Poročilo pravi na koncu: »Morali bi poudarili, da razvoj telesne kulture ne more biti ločen od naše družbene stvarnosti. Boj za izgradnjo socialistične družbe naj predstavlja idejno politično osnovo telesnovzgojnega gibanja v Jugoslaviji. Člani Zveze komunistov, Socialistične zveze, sindikatov in Ljudske mladine, ki delajo v telesnovzgojnem gibanju, so poklicani, da zagotovo pravilno razvijajo telesno kulturo. Telesnovzgojne organizacije naj bi se orientirale na množično telesno kulturo, hkrati pa naj bi se otresle vseh šablon ter omogočile čim večjemu številu državljanov, da se ukvarjajo s telesno kulturo.

Posebno pa je pomembno, da se za razvoj telesne kulture brigajo občinski organi in komunalne ustanove. Stanovanjske skupnosti, hišni sveti, šolski odbori, urbanisti, mestni organi, zbori volivcev in druge ustanove družbenega upravljanja bi morali čim več storiti, da bi probleme telesne kulture v današnjih pogojih čim uspešneje reševali.

V razpravi o poročilu tovariša Komarja so sodelovali direktorica Visoke šole za telesno kulturo Milica Šepa, ki je govorila o stimuliranju kadrov, atlet Franjo Mihalič, ki se je dotaknil vpliva vrhunskih rezultatov na množično telesno kulturo, državni podsekretar za finance Zoran Polič, ki je poudaril, da z organizacijsko združitvijo ni moč rešiti problemov telesne kulture, član predsedstva CK Ljudske mladine Jugoslavije Pjero Djeteleč, ki je govoril o položaju v športnih organizacijah in predlagal zbiranje gmotnih sredstev, generalmajor JLA Djuro Lončarevič, ki je seznanil delegate s telesnovzgojnimi delom v JLA in predsednik Sportne zveze Slovenije ter član republiškega sveta Zveze sindikatov Leopold Kreše, ki se je zaustavil pri vprašanju kadrov.

»VSEBINA IN ORGANIZACIJA TELESNE KULTURE V JUGOSLAVIJI«

V prvi komisiji, ki se ukvarja z organizacijskimi in kadrovske problemi vprašanji, je imel direktor Zveznega zavoda za telesno kulturo BRANKO POLIČ koreferat: »Vsebina in organizacija telesne kulture v Jugoslaviji«.

Branko Polič je poudaril, ko je govoril o družbenih osnovah telesne kulture, da je treba naloge vsebine in organizacijsko strukturo naše telesne kulture predvsem vskladiti z družbeno-političnim, ekonomsko-tehničnim in kulturnim razvojem naše države ter sedanega sveta nasploh.

Na teh osnovah se razvija naš novi socialistični humanizem in ustvarjajo pogoji za srečno življenje delovnih ljudi ter vsestranski uspeh osebnosti, kar mora biti prva skrb naše telesne kulture. Pri nas je vse večje zanimanje za takšno telesno vzgojo, ki zagotavlja zdravje, čimbolj vsestranski in popoln razvoj telesnih moči in sposobnosti, ki zagotavljajo človeku svobodno ustvarjalno aktivnost.

TELESNA KULTURA KOT SREDSTVO ZABAVE IN AKTIVNEGA POČITKA TER NJEN VPLIV NA DELOVNO SPOSOBNOST

Sekretar Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, MISA PAVIČEVIČ, je imel v tretji komisiji koreferat: »Telesna kultura kot sredstvo zabave in aktivnega počitka ter njen vpliv na delovno sposobnost.«

Koreferat je omenil, da delo vse manj zahteva človekovo telesno moč, pač pa več znanja in nاپeto pozornost, kar bremeni človekov živčni sistem. Zato je

telesna kultura zelo učinkovito sredstvo počitka in zabave. Njeno pozitivno dejstvo je v bogatstvu gibov, doživljanju, raznih akcijah in v želji za igro in zabavo v prirodi.

»VADITELJSKI KADRI V TELESNI KULTURI«

Sekretar Zvezne komisije za telesno kulturo VLADA IVKOVIC je prebral svoj koreferat: »Vaditeljski kadri v telesni kulturi.«

»Ves sistem šolanja kadrov je treba odločneje usmeriti spričo naših osnovnih potreb, ki bi iz njih lahko izluščili vsestransko telesno vzgojo, predvsem v šoli, posebno udejstvovanje v športnih

panogah, telesno kulturo kot sredstvo odmora in zabave vseh kategorij ter izkoriščanje telesne kulture pri rehabilitaciji.« je poudaril Vlada Ivković.

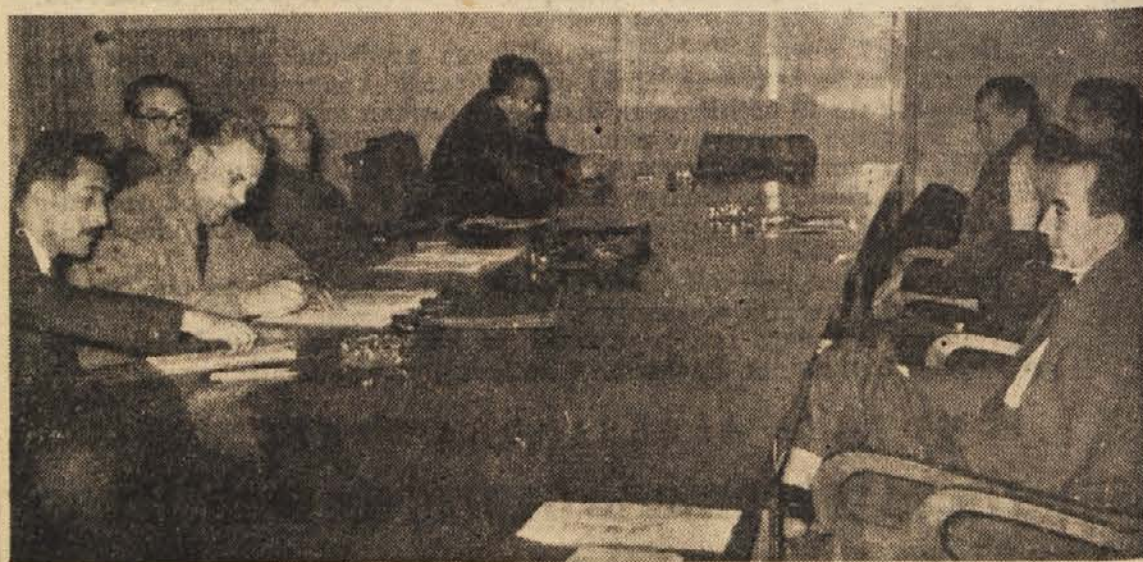
»KOMUNA IN TELESNA VZGOJA LJUDSTVA«

V drugi komisiji je poročal predsednik Okrajnega ljudskega odbora Skopje NAUM NAUMOVSKI o »Komuni in telesni vzgoji ljudstva.«

Na začetku je Naum Naumovski dejal, da je postala telesna kultura v komunah del pomembne družbene aktivnosti. Mestni odbori, zbori volivcev, delavski sveti, stanovanjske skupnosti in ostali organi družbenega uprav-

ljanja so poklicani, da v komunah še bolj poudarijo in razpravljajo o problemih telesne kulture.

V nadaljevanju je Naum Naumovski rekel, da v urbanističnih načrtih in drugih komunalnih projektih nekaterih mest dosti ni bilo dovolj računa o potrebah telesne kulture. Prav tako ni upravičeno majhno zanimanje zdravstvenih organov in ustanov pri reševanju problemov telesne kulture. Telesna vzgoja oziroma razvijanje njene množične osnove predstavlja sestavni del preventivne zaščite državljanov. Zato se bodo z vlaganjem sredstev za množični razvoj telesne kulture zmanjšali tudi stroški za zdravljenje.

Ljubljana, 7. novembra. — Včeraj se je prvič sestal republiški pripravljalni odbor za proslavo 40-letnice Zveze komunistov Jugoslavije. Na seji, ki ji je predsedoval član Izvršnega komiteja Centralnega komiteja ZKJ Franc Leskošek-Luka, so sprejeli okvirni program dela. Ustanovili so tudi ožji odbor in pa odbore, ki bodo organizirali centralno republiško akademijo in razstavo v Ljubljani za izdajo publikacij ter za mladino in šole.

Republiški odbor bo takoj začel organizirati pripravljalne odbore po okrajih, občinah in večjih tovarnah. Pri podrobni obravnavi proslav so med drugim govorili o akademijah, predlogih za odkritje spomenikov in spominskih plošč po zgodovinskih krajih in na poslednjih, o krajevnih razstavah, ki naj bi postale stalne razstave oziroma sestavni del muzejev NOB, o organizaciji zborovanj po kolektivih in množičnih izletih v kraje z revolucionarno tradicijo ter o šolskih proslavah. V praznovanju 40-letnice ZKJ, ki bodo potekala vse leto 1959, s težiščem od 18. do 23. aprila, bo vključeno tudi praznovanje prvega maja in praznika mladosti. Z izdajanjem priročnikov in raznih publikacij nasploh naj bi pripomogli, da bodo proslave dobro pripravljene in vsebinsko čimbolj bogate.

S SEJE ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA

SPREJET PREDLOG DRUŽBENEGA PLANA 1959

Predvideno povečanje nacionalnega dohodka za 11,7% — Osebná potrošnja naj bi se nadalje povečala, in sicer za 5% na prebivalca — Za gradnjo stanovanj predvidenih 12% več kakor letos

Beograd, 7. nov. (Tanjug). Včeraj je bila končana dnevna seja Zveznega izvršnega sveta, ki je bila pod predstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Mijalka Todorovića. Na seji so razpravljali o predlogu zveznega družbenega plana za leto 1959 ter o spremembah in dopolnitvah osnovnega zakona o prekrških.

Zvezni izvršni svet je sprejel predlog zveznega družbenega plana za leto 1959. V tem predlogu se predvideva v letu 1959 dvig nacionalnega dohodka za 11,7% oziroma 10,3% na prebivalca. Plan predvideva, da se bo proizvodnja v kmetijstvu povečala za 20,7%, v industriji za 11%, v prometu za 6,7% itd. Povprečno povečanje produktivnosti dela v industriji in rudarstvu naj bi znašalo 6,5%.

V skladu z razvojem proizvodnje in dvigom produktivnosti dela se za naslednje leto predvideva povečanje osebne potrošnje in življenjskega standarda delavcev in uslužbencev. Osebná potrošnja se mora povečati skupno za 6,2% oziroma 5% po prebivalcu, kolikor se morajo tudi povečati povprečne realne plače zaposlenih.

66 MILIJARD ZA GRADNJO STANOVANJ

Od skupno 110 milijard dinarjev, ki so predvidene za izgradnjo objektov družbenega standarda bo samo v stanovanjsko izgradnjo vloženo okoli 66 milijard, to se pravi za okoli 12% več kakor letos. Predvideno je, da tudi znatne vloge v šolstvo in zdravstvo, ki sta v tem in preteklem letu zaostala tako glede potreb kot nalog, ki so postavljene v petletnem planu.

Predvideno je, da se skupni obseg izvoza poveča za 13,4%, uvoz pa se bo v naslednjem letu povečeval malo počasneje, da bi se tako znižal tekoči deficit plačilne bilance.

Pri investicijah je predvideno dokončavanje začelih in začetek nekaterih novih objektov, ki so važni za ostvaritev proizvodnih nalog petletnega plana. V letu

nadaljnji razvoj gospodarsko nezadostno razvitih področij v LR Makedoniji, LR Črni gori in v avtonomni kosovsko-metohijski oblasti.

Razen tega je na današnji seji Zvezni izvršni svet usvojil spremembe in dopolnitve osnovnega zakona o prekrških. Zakon z usvojenimi spremembami in dopolnitvami bo poslan Zvezni ljudski skupščini, ki bo o njem razpravljala na naslednjem zasedanju.

OBVESTILO poslušalcem RTV Ljubljana

Preureditev velikega oddajnika Radia Ljubljana

Veliki 135-kilovadni oddajnik Radia Ljubljana v Domžalah je treba opremiti z modernimi končnimi elektronskimi — tako imenovanimi vapontroni. Ta preureditev zahteva, da veliki oddajnik v Domžalah nekaj časa ne bo oddajal.

Od 5. novembra dalje dela veliki oddajnik samo od 5. do 8. ure in od 16. do 24. ure, medtem ko med 8. in 16. uro oddaja na val 327,1 m 10-kilovatni rezervni oddajnik.

Od 16. novembra do približno 23. oziroma 25. novembra bo veliki oddajnik izključen in bo Radio Ljubljana oddajal od 5. ure do polnoči samo z rezervnim oddajnikom, relejni postaji Radio Maribor in Radio Celje pa bosta ves dan prenašali glavni program.

Med preurejevanji — predvsem v večernih urah — bodo oddaje šibkeje in verjetno jih bodo motile postaje na sosednjih valovih. Po 23. oziroma 25. novembru bo veliki oddajnik spet redno oddajal s polno močjo.

RTV Ljubljana

4351

Iz poročila Slavka Komarja

Po govoru tovariša Rankovića so na kongresu prečitali poročilo predsednika Zvezne komisije za telesno kulturo, Slavka Komarja, ki je bil odsoten zaradi smrti v družini. »Naloga in razvojne poti telesne kulture v pogojih socialistične graditve v Jugoslaviji«.

V začetku poročila je omenjeno, zakaj je bil sklican kongres: da bi odgovoril na številna vprašanja o telesni kulturi, da bi predlagal, kakšni gmotni čimbelji vplivajo na njeno izboljšanje, kakšni idejni, organizacijski in kadrovske pogoji bi omogočili hitro prilagoditev telesne kulture splošnim potrebam.

»Sredstva telesne kulture je moč krepko vplivati na pravilno rast in telesni razvoj mladine,« je poudarjeno v poročilu. »Telesna kultura lahko ugodno vpliva na delovno sposobnost in spretnost ter ima zato ogromen gospodarski in obrambni pomen. Zelo priljubljena je kot zabava starih in mladih. Je najboljši način aktivnega počitka.

Omenjene vrednosti telesne kulture postajajo vedno bolj pomembne. V izgradnji naše države je prišlo do velikih sprememb, v katerih so nastali novi življenjski pogoji. Proces teh sprememb je bil zelo dinamičen in se nadaljuje posebno v mestih, kjer narasča prebivalstvo dva in polkrat hitreje kot drugod. V mestih je vedno več delavcev, dijakov in študentov.

POSLEDICE NOVIH POGOJEV

Uvedba tehničnih sredstev in vedno večja mehanizacija ter hitra urbanizacija so postavili prebivalstvo v nove življenjske pogoje. V mestih se ljudje vedno manj gibljejo po sistematični in sončni, kar usvarja protislovje med biološko naravo in novo sredino. Spremenjena fiziološka stanja naših mest kaže, da moramo še za sedanjost mladino najti rešitev, ki bo v povečanje družbenega in osebne standarda vključila tudi telesno kulturo kot popravek negativnih vplivov urbanizacije ter sodobnih pogojev proizvodnje.

Z množičnimi in načrtnimi predlogi po šolah je bila ugotovljena nezadostnost otrok in mladine ter številne telesne deformacije nog in hrbtenice, slabokrvnost, bolezní srca in dihalnih organov.

Rezultati merjenj telesnih sposobnosti mladincev, ki topajo v armado, so prav tako nezadovoljivi. Po po-

datkih iz nekaterih krajev je razvidno, da 40% šolske mladine ne zna plavati. Mladinci, ki prihajajo v armado, morajo v šestih mesecih obvladati enake telesne napore, pa naj pridejo iz vasi ali iz mest.

ZAOSTAJANJE ZA ŽIVLJENJEM

Poročilo omenja dalje, da število članstva naših telesnovzgojnih organizacij v zadnjih letih stagnira ali celo pada. Zanimiv je podatek, da je število aktivnih članov v organizacijah za telesno kulturo komaj 3,22% skupnega prebivalstva. To kaže, da zaostajamo za tujimi deželami, prav tako pa tudi za našimi potrebami in možnostmi.

Uspehe telesne kulture smo vse prevodno cenili skoz prizmo vrhunskih rezultatov. Le-ti pa so prav tako zaostali za razvojem športa v svetu.

V telesnovzgojnih organizacijah je premalo žena, premalo odraslih, delavcev, poljedelcev itd. Sportne organizacije postajajo vedno bolj enostranske. Ponekod je postal nogomet sinonim za šport. Sistem tekmovanj ni v skladu z ekonomsko močjo športa in njegovim amaterskim značajem.

»Treba je ugotoviti,« je rečeno v poročilu, »da je ogromno članov klubskih uprav komunistov in naših vodilnih ljudi. Sprašujemo se, kako morajo taki ljudje prenašati negativne pojave v športu, proti katerim se v drugih družbenih organizacijah zelo energično bore?«

Nekateri sodijo, da je moč vrhunskih rezultatov doseči tudi, če šport ni poklic in da je profesionalizem nastal v pogojih, v katerih se niso brigali za človeka in njegovo bodočnost (v kapitalizmu). Osnovni pogoj za vrhunski šport je množična telesna kultura.

UREDITI STATUS VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

V pogledu amaterizma in neamaterizma je prišlo do prave zmešnjave pojmov in vrste nejasnosti. Status vrhunskih športnikov je v naši telesni kulturi eden izmed osnovnih problemov. Kongres bi moral zavzeti jasno stališče:

1. Telesno kulturo ne bi smeli deliti na množično in vrhunski šport. Atraktivni šport na višji ravni stimulira druge športnike in zabava ljudi.

2. Šport bi ne smel biti poklic. Vsi športniki morajo delati ali se učiti. Zato je treba spremeniti sistem tekmovanj, ukiniti taborjenja, zmanjšati potovanja v tujino in skrajšati priprave reprezentantov.

3. Gmotno pomoč bi smeli dajati le najbolj nadarjenim športnikom.

S SEJE IZVRŠNEGA SVETA LRS

Številni predpisi nehali veljati

Izvršni svet je odločil, da prenehajo veljati mnoge zastarele uredbe, odredbe in drugi predpisi — Sprejeti 4 novi odloki o volitvah svetov LRS in nekateri drugi sklepi

Ljubljana, 7. nov. Danes dopoldne je imel Izvršni svet Ljudske skupščine LRS redno sejo, ki ji je predsedoval tovariš Boris Kraigher.

Izvršni svet je najprej sprejel Odlok o republiških predpisih, ki so prenehali veljati. Gre za številne predpise, ki so jih izdajali organi oblasti v Sloveniji v preteklih letih, ki pa so zaradi naglega razvoja in sprememb v družbenem in gospodarskem sistemu Jugoslavije že zastareli, prišli v ocoloti ali s posameznimi določbami navzkriž s kasnejšimi zveznimi ali republiški predpisi oziroma v nasprotju z veljavnimi družbenim in gospodarskim sistemom.

Potreba po pregledu teh predpisov je obstajala že dlje časa, ker jih iz prej omenjenih vzrokov ni bilo mogoče več uporabljati ali pa je povzročala njih uporaba v praksi nejasnosti in tudi nepravilnosti. Ljudska skupščina LRS je že januarja letos izdala odlok o tem, kateri zakoni, odloki in ukazi Ljudske skupščine LRS in bivšega Prezidijsa so prenehali veljati, z danes sprejetim odlokom pa je bilo urejeno tudi vprašanje veljavnosti številnih uredb, odredb in drugih predpi-

sov bivše vlade LRS, Izvršnega sveta in republiških upravnih organov.

Izvršni svet je nadalje sprejel štiri odloke, s katerimi se ureja vprašanje sestave in načina volitev članov Sveta za znanost LRS, Sveta za kulturo in prosveto LRS, Sveta za zdravstvo LRS in Sveta za socialno varstvo LRS; in sicer v skladu s pred kratkim uveljavljenimi spremembami zakona o upravnih organih v LR Sloveniji, ki med drugim določa, da v vsak republiški svet volijo

POROŠTVENI IZJAVI ZA DOGRADITEV STUDENTSKEGA NASELJA IN REKONSTRUKCIJO VEVSKE PAPIRNIC

Izvršni svet je sprejel še dve poroštvni izjavi in sicer za Univerzo v Ljubljani, da bo lahko najela kredit za dograditev študentskega naselja v Ljubljani, ter za papirnico Vevče, ki bo najela investicijsko posojilo za rekonstrukcijo podjetja, nabavo strojev in za obratna sredstva.

Moskovska proslava

obletnice oktobrske revolucije

(Od našega stalnega dopisnika) Moskva, 7. nov. V Moskvi so slovesno proslavili 41-letnico oktobrske revolucije. Na Rdečem trgu je bila tradicionalna parada moskovske garnizije in mimohod delovnih ljudi. Popoldne in še pozno v noč je bilo na vseh večjih trgih, na Trgu revolucije, Manježu in na Trgu Sverdlova, kot tudi v Ulici Maksima Gorka množično ljudsko rajanje. V Kremlju je vlada zvečer priredila sprejem. Moskva je svečano okrašena. Povsod plapolajo rdeče zastave. Na pročeljih poslopj v glavnih ulicah in na trgih so razpeli transparente z gesli, velike podobe Lenina ter voditeljev KPSZ, kot tudi Marxa in Engelsa.

Paradi, ki je bila dopoldne na Rdečem trgu, so na tribuni pred mavzolejem Lenina in Stalina prisostvovali Hruščev, Vorosilov, Mikojan in drugi člani prezidija CK KPSZ, voditelji poljske partijske in vladne delegacije Gomułka, Zawadzki, Cyrankiewicz in potem še mnogo sovjetskih maršalov in generalov.

Obrambni minister maršal Malinovski je pregledal za parado pripravljene enote vojske. Nato je kratko govoril o gospodarskih uspehih, ki so jih dosegli v zadnjem času, tako v industriji kot v kmetijstvu. Opozoril je na uspehe v znanosti in tehniki ter dejal, da čaka Sovjetsko zvezo naloga, da v čim krajšem času proizvedejo dohiti in prehitijo najbolj razvite kapitalistične države.

Menil je, da je med socialističnimi državami dosežena enotnost in tesno sodelovanje. Imperialisti

nadaljujejo tekmovanje v oboroževanju, se še nadalje vmešavajo v notranje zadeve drugih držav in ogrožajo svobodo neodvisnih narodov in dežel. KPSZ se bo tudi v bodoče zavzemala za ureditev miru. Sovjetske oborožene sile, je dejal, so dobro opremljene z najsodobnejšim orožjem in tehniko in lahko kadarkoli porazijo morebitnega napadalca.

Vojaška parada je trajala dvajset minut. V njej so sodelovali gojenci številnih vojaških akademij in šol, slovita motorizirana Tamanska divizija, letalska pehota na lahkih vozilih ter dolga kolona minometalskih in topniških enot s topovi najrazličnejših kalibrov. Tankovske in raketne enote ter letalski polki letos niso nastopili. Za vojsko so se zvrstili moskovski fizikolatri, radijski amaterji so izstrelili veliko raketo in jato balonov, ki so simbolizirali planete in zvezde. Nato so se zvrstili delovni ljudje z zastavami, portreti, transparenti, cvetjem, kolektivi vseh velikih zavodov s slikami svojih izdelkov ter grafikonov izpoljenih nalogah in obveznostih, prevzetih v predkongresnem tekmovanju. Enako so sodelovale tudi razne znanstvene ustanove, inštituti in akademije znanosti ter univerze. Vsa parada je trajala dobri dve uri. Povsod je potem zavladalo ljudsko veselje. V prvih večernih urah so ansambli ljudskih pesmi in plesov, gledališki igralci ter akrobati in cirkuški artisti na prostem izvajali posebej pripravljene predstave. Ljudsko rajanje v centru mesta je trajalo vse do polnoči. Nad Kremljem je bil izredno lep ognjemet.

PROTIUSTAVNI ŠOLSKI UKREPI NA KOROŠKEM

Slovenščina pripomoček za ponemčevanje slovenskih otrok?

Zločesti predpisi koroškega šolskega sveta — Ponemčevalni režim tudi v šolah, kjer so se ljudje izrekli za dvojezični pouk — Konec »Mladega rodu«

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

Dunaj, 7. nov. Čeprav je znana odredba deželnega glavarja z dne 22. septembra 1958 protizakonitega značaja, ker praktično ukinja zakonito šolsko uredbo o dvojezičnem pouku iz leta 1946, so te dni začeli spreminjati dosedanja učni režim na južnokoroških šolah. Pri tem se sklicujejo na odjavnjanje od slovenskega pouka. 27. oktobra je deželni šolski svet izdal predpise, ki so začeli veljati s 1. novembrom t. l.

Vsebinski del predpisov je naslednja:

Sole ne smejo objaviti podrobnih rezultatov odjavnjanja od slovenskega pouka.

Tiste otroke, ki so bili odjavljeni, je treba od prvega razreda dalje poučevati le v nemščini. Če pa nemščine ne razumejo, se mora učitelj posluževati krajevnega slovenskega narečja kot pomožnega sredstva za učenje nemščine.

Od četrtega razreda dalje se morajo neodjavljeni otroci proti koncu pouka učiti slovensčine, medtem ko odjavljeni otroci lahko odidejo domov.

Od petega razreda dalje imajo neodjavljeni otroci po tri ure slovenskega pouka na teden.

Med tistimi urami, ki so bile pred uredbo namenjene slovensčini, se morajo otroci učiti dve uri risanja, eno uro računstva, dve uri pa imajo prosto.

Ti predpisi veljajo tako za osnovne kakor tudi za meščanske šole.

Ce si podrobno ogledamo te predpise, postane očitno, kakšna zmešnjava je nastala v južnokoroškem šolstvu in v kakšen nevzdržnem položaju so se znašli slovenski otroci. Predvsem velja

Prepoved

Dunaj, 7. nov. (Tanjug). Zveza koroških partizanov je nedavno sklenila, da bo v Železni Kapli postavila spomenik borcem, ki so padli v vojni proti hitlerjevski vladavini v Avstriji. V ta namen je zaprosila za privolitev pristojne oblasti v Celovcu. Te pa niso dovolile, da bi postavili spomenik padlim, češ da je moč postaviti spomenik samo avstrijskim državljanom, na seznamu padlih borcev pa da so tudi imena jugoslovanskih in sovjetskih državljanov. S tem so dejansko prepovedale, da bi postavili spomenik tistim borcem, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo avstrijskega naroda in za sedanjo neodvisno Avstrijo.

OBIZPADIH v Berlinu, Sofiji in Tirani

(Nadaljevanje s 1. strani)

razvoju jugoslovansko-avstrijskih stikov. Naša vlada je v svoji zadnji noti podrobno pojasnila razloge svoje zaskrbljenosti sprito tega stanja.

Na vprašanje, kaj lahko reče v zvezi z izjavo avstrijskega zunanjega ministra Figla v parlamentu, da so se glede pogajanj z Jugoslavijo gledišča zblížala, da pa je uporaba zakona o šolskem pouku notranja zadeva Avstrije, je Drago Kunc odgovoril:

»Naša vlada je v svoji noti izrazila mnenje, da omenjeni avstrijski ukrepi bistveno zmanjšujejo možnosti za ureditev vprašanj, ki so bila na dnevnem redu jugoslovansko-avstrijske komisije. Menimo, da bi bilo moč najti izhod iz sedanjega položaja samo, če bi avstrijska vlada s konkretnimi ukrepi ustvarila takšno vzdušje, v katerem bi se lahko

to za drugo točko, ki govori o slovenščini kot »pomožnem jeziku« za učenje nemščine. Pri tem je prizadeta večina odjavljenih otrok. Koroški učitelji sami priznavajo, da večina otrok, ki hodi v prve tri razrede osnovne šole, ne more slediti pouku v nemškem jeziku, ker ga pač ne zna. Za te otroke je torej slovenščina samo pot do nemščine, samo nekaka posredovalka. Z drugimi besedami: položaj je enak, kot je bil v predvojni utrakvistični šoli, ko je bila slovenščina samo sredstvo za germanizacijo.

Ni čudno, da šole ne smejo razglasiti podrobnih podatkov o odjavah od slovenskega pouka. Pokazalo bi se namreč, da je bilo odjavljanje rezultat pritiska na slovenske starše, da je bil dvojezični pouk za večino odjavljenih edino pravilna vzgojna metoda in da prosula šolska odredba ni bila nič drugega ko kruto ponižanje slovenske manjšine.

Nadaljnji predpisi kažejo, da so oblasti ukrenile vse, kar bi lahko olajšalo položaj tistih otrok, ki so se odjavili od slovenskega pouka. Ti otroci imajo manj pouka in lahko medtem, ko imajo neodjavljeni otroci slovensko uro, izdelujejo svoje domače naloge in se pripravljajo za naslednji dan. Skratka, neodjavljeni otroci, so na slabšem kot odjavljeni. Tudi to je eden izmed perfidnih načinov pritiska in nekaka psihološka priprava za prihodnje leto, ko se bodo morali starši baje ponovno izreči za slovenski pouk ali proti njemu.

Ta režim vlada tudi na tistih 16 koroških šolah, kjer je bila večina staršev proti ukinitvi slovenskega pouka. Te šole so v Sentjanžu v Rož. dolini, Hodišah, Brodeh, Slov. Plajberku, na Selah

znova lotili sporazumnega obravnavanja vsega kompleksa odprtih vprašanj.

Potem so novinarji vprašali, ali lahko komentira sovjetsko noto Italiji o raketnih oporiščih. »Znano je stališče Jugoslavije,« je dejal Kunc, »proti zgraditvi raketnih oporišč nasploh, posebej pa v katerikoli naši sosednji deželi. Naša vlada je zaradi tega že letos v marcu intervenirala pri italijanski vladi.«

Na vprašanje, kako se razvijajo jugoslovansko-italijanska pogajanja o ribolovu, je Kunc izjavil:

»Pogajanja se nadaljujejo. Z izmenjavno pismem med delegacijama je bila prejšnja pogodba podaljšana do konca pogajanj, najdlje pa do 20. novembra.« Na koncu je novinarje zanimalo, ali je določen rok za začetek trgovinskih pogajanj s Sovjetsko zvezo in drugimi vzhodnoevropskimi deželami ter še posebej z LR Kitajsko. »Začeli so se že razgovori o določitvi rokov za pogajanja o novih seznamih blaga v trgovinskem prometu s Sovjetsko zvezo v letu 1959 in enako tudi z drugimi vzhodnoevropskimi deželami. Do pogajanj bo prišlo bržčas v novemburu ali v začetku decembra. Pogajanja z LR Kitajsko se bodo začela ob koncu novembra.«

pri Fari, Kotu, Bajtišah, Radišah, Beli pri Zelezni Kapli, v Globasnici, v Smihelu v Podjunu, Smarjeti pri Pliberku, Komelu, na Božjem grobu, v Vogrta in Zvabeku.

Značilno je tudi, da so koroške šolske oblasti te dni ustavile podporo slovenskemu mladinskemu listu »Mladi rod«, ki je doslej izhajal tudi kot učni pripomoček v dvojezičnih šolah. S tem bo list nehal izhajati, čeprav je bil priljubljen in ga še zdaj zahtevajo tisti učenci, ki so jih starši odjavili od slovenskega pouka. Oblasti so to dejanje opravile z motivacijo, da v novem položaju slovenskega mladinskega lista ni več treba.

Slovenska tedinika, ki izhajata v Celovcu, ostro komentirata nastali položaj in odločno obsojata protislovensko kampanjo, ki jo avstrijski tisk spet nadaljuje. »Slovenski vestnik« zavrača pod naslovom »Laž in potvarjanje dejstev« so argumenti šovinističnih hujskačev« izmišljotino šovinističnega tiska, da se je Avstrija že od nekdaj zavzemala za manjšinsko šolstvo na Koroškem, da je danes na Koroškem le še nekaj slovenskih otročkov pod obronki Karavank in da je bilo odjavljanje od slovenskega pouka brez vsakršnega pritiska. List navaja primer šovinističnega hujskača dr. Mayerhoferja, ki se je v prvih vrstah boril proti dvojezičnemu šolstvu, pred kratkim pa je svoje otroke hinavsko prijavil k pouku slovensčine, češ: »zdaj ko je diktatura manjšine strta, naj se tudi moji otroci uče drugega deželnega jezika.«

List opozarja, da je dunajska vlada manjšinsko vprašanje vedno presojala tudi po zunanjepolitičnih interesih in da je zaradi tega sedanje uradno označevanje diplomatskih not jugoslovanske vlade za »vmešavanje v njene notranje zadeve« nerazumljivo. Povsem naravno je, da matični državi ne more biti vseeno, kako živi njena manjšina v drugi državi. Saj se tudi avstrijska vlada vedno in odločno zavzema za pravice nemške manjšine v Italiji. In list vprašuje: »Ali se namerava Avstrija vključiti v kampanjo Bolgarije in Albanije proti Jugoslaviji?«

Slavko Fras

Nov obisk v Bonnu

Bonn, 7. nov. (Tanjug). V Bonn je danes prišel predsednik kanadske vlade Diefenbaker. Njegov, še bolj pa obisk predsednika grške vlade Karamanlisa, ki pride v Bonn v ponedeljek, zbujajo zanimanje tukajšnjih političnih krogov. Diefenbaker bo v Bonnu obravnava tekoča zunanjepolitična vprašanja. Karamanlis pa politiko Atlantske zveze glede Cipra in gospodarske pomoči, ki naj bi jo dala Zahodna Nemčija Grčiji.

Italijani in Montgomery

London, 7. nov. (AP). Italijanski veleposlanik v Londonu Vittorio Zoppi je protestiral pri podsekretarju v zunanjem ministrstvu Hoyerju-Millerju proti načinu, kako je maršal Montgomery v svojih spominih pisal o Italijanih, ki da so slabi borci. Predstavnik zunanje ministristva je izjavil, da britanska vlada obznanjuje, da je italijansko javnost vzemirilo Montgomeryjevo osebnostno mnenje, in da upa, da to ne bo vplivalo na odnose med obema deželama.

Intermezzo s poskusi

Eisenhower o zadnjih poskusnih eksplozijah jedrskih bomb v Sovjetski zvezi

Washington, 7. nov. (Reuter). — Predsednik Eisenhower je danes v izjavi za tisk, ki jo je dal v zvezi s poročilom ameriške atomske komisije, da sta bili v Sovjetski zvezi 1. in 3. novembra dve atomski eksploziji, dejal, da je SZ nadaljevala poskuse z jedrskim orožjem vzlic temu, da se v Ženevi zdaj pogajajo o opustitvi teh poskusov. ZDA in Velika Britanija so opustile poskuse 31. oktobra, da bi pripomogle k uspehu teh pogajanj, čeprav niso zaključile svoje letošnje serije poskusnih eksplozij. SZ je nadaljevala poskuse po 31. oktobru kljub resoluciji OZN, ki zahteva, da prizadete države tako dolgo ne opravljajo poskusov, dokler ne bodo zaključena pogajanja v Ženevi. Eisenhower pravi, da to dejanje Sovjetske zveze razrahuje ZDA njihove obveznosti o prekinitvi jedrskih poskusov. »Za zdaj pa ne bomo opravljali poskusov

in, kakor smo zvedeli, jih tudi Velika Britanija ne bo. Upamo, da bo SZ ravnala enako. Če pa v kratkem ne bo spremenila svojega stališča, bodo morale ZDA ponovno proučiti svoj sklep. V ostalem si bodo ZDA vztrajno prizadevale, da bi v Ženevi dosegli sporazum o opustitvi atomskih poskusov pod mednarodno kontrolo.«

GENERALNA SKUPŠČINA OZN V MOSKVI?

New York, 7. nov. (USIS). V OZN je zbudil precej pozornost predlog, naj bi Generalna skupščina OZN prihodnje leto ali leta 1960 zasiedala v Moskvi. To je predlagal islandski delegat Thors. V razpravi v skupščini je obsodil hladno vojno ter se zavzel za okrepitev znanja. Zlasti med veleislami, pri čemer je menil, da bi bilo v tem smislu koristno, če bi se Generalna skupščina sestala v Moskvi.

Pogajanja s Francijo

toda ne zatajitev cilja alžirske Fronte

Pariz, 7. nov. (AFP). Ferhat Abas je dopisniku časnika »Paris Presse« izjavil, da bo alžirska vlada ukrenila vse mogoče, da bi olajšala pogajanja s francosko

Katastrofalen potres na Japonskem

Tokio, 7. nov. (Tanjug). — Na vzhodnem delu Hokajida in ostalem področju severne Japonske je bil davi potres, ki je povzročil hudo razdejanje. Človeških žrtev je bilo na tisoče. Epicenter potresa je meteorološka agencija zabeležila na meridianu otokov v južni skupini Kurilskih otokov. Meteorološka agencija poroča, da je moč pričakovati še več potresnih sunkov vzdolž pacifiške obale. Astronomsko geofizikalni observatorij univerze na Golovcu poroča: dne 7. novembra je zabeležil horizontalni seizmograf ob 6.10' 22.7" po srednjeevropskem času začetek katastrofalnega potresa v oddaljenosti okoli 850 kilometrov. Največji premik tal v Ljubljani je bil 300 mikrometrov. Začetek potresa, ki je trajal dve uri 44 minut, leži verjetno v Kurilskem otočju med Japonsko in Kamatkjo.

INCIDENT NA SINAJU

Tel Aviv, 7. nov. (Reuter). Severno od Gallejskega jezera so se večeraj zjutraj spopadli vojaški oddelki ZAR in Izraela. Predstavnik skupine opazovalcev OZN v Palestini je takoj poizvedel obe strani, naj opustita sovražnosti. Spopad se je vzhlic temu nadaljeval do kasno popoldne.

vlado. Menil je, da bo prej ali slej prišlo do teh pogajanj, ni pa treba pričakovati, da bi se Alžirci po štirih letih vojne odrekli svojim političnim ciljem. Pogajati se ne bi smeli samo o pogojih za opustitev sovražnosti, ker tega vprašanja ni moč izločiti iz celotnega alžirskega problema. Alžirska vlada bi lahko privolila v volitve v Alžiriji, ki pa morajo biti pod mednarodnim nadzorom, in sicer po koncu vojne, ko bi lahko tudi sama na terenu nadzorovala priprave na volitve in volitve.

Abas je poudaril, da je Sahara alžirska, a da je treba upoštevati tudi odnotne francoske koristi. Na federacijo Tunizije, Maroka in Alžirije v okviru Magreba bo moč misliti šele po obnovi miru v Alžiriji. Francija bi bila lahko povezana s to federacijo.

Kar zadeva francosko oktobrsko ofenzivo, je vojaški predstavnik alžirske vlade v Kairu izjavil, da ni uspeša, kot je to napovedalo francosko poveljstvo. Francoske čete so nasprotno v več spopadih utrpeli hude izgube. Vrhovno poveljstvo alžirske vojske je objavilo, da je v teh bojih padlo 597 francoskih vojakov, 217 pa je bilo ranjenih. V deset večjih spopadih so alžirske enote napadle in razdejale 33

francoskih postojank, uničile so 29 oklopnih vozil ter sestrelile 3 helikoptere in 2 izvidniški letali. Zaplenile so precej orožja.

Alžirska vlada bo pozvala vlade drugih dežel, mednarodne organizacije in svetovno javnost, naj se zavzamejo za to, da bi izpustili 5 alžirskih ministrov, ki so zaprti v Parizu. Ni namreč moč govoriti o iskrenosti in dobri volji francoske vlade, da mirno in pravično uredi alžirsko vprašanje, če ravna z alžirskimi voditelji kot z zločinci.

Incident na alžirsko-tuniški meji

New York, 7. nov. (Reuter). Tunizijska delegacija v OZN je objavila, da sta dva francoska polka z 42 tanki vdrla iz Alžirije na tunizijsko ozemlje, opravila preiskave po vaseh, razdejala več hiš in odpeljala dva Tunizijca. Francozi so pod zaščito izvidniških letal vdrli čez mejo v širini 10 km ter bili vso noč na tunizijskem ozemlju. Po nekaterih informacijah so šteli ti oddelki okrog 1500 mož. V Tunizijo so vdrli okrog 60 km južno od Sakieta, ki so ga francoska letala v februarju zravnala z zemljo.

Tunizijska vlada je zaradi tega že ostro protestirala pri francoskem veleposlaniku.

KJE JE IZHOD

iz sedanje volilne zagate v Alžiriji?

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

Pariz, v začetku novembra.

Kmalu poteče rok za prijavo kandidatov za volitve v Alžiriji. Volilna komisija pa ni prejela še nobene kandidatne liste, na kateri bi bili, kakor je predpisano, tudi Alžirci. V Parizu in Alžiru je dosegla zaskrbljenost zaradi tega že svoj višek in sedaj razmišljajo o odgoditvi volitev ali o osebni intervenciji predsednika vlade. De Gaulle naj bi takoj odpotoval v Alžirijo, kjer bi morda spodbudil »lojalne muslimanske politike«, da bi se udeležili volitev. Toda De Gaulle je odklonil eno in drugo. S tem je postal položaj še bolj zamotan in politični krogi so v še večjih skrbeh.

Neodvisni socialist Allan Savary in liberalni predsednik alžirske občine Jacques Chevalier, ki sta sklenila kandidirati, sta si premislila, saj bi bilo njuno kandidiranje zaman, če ju Alžirci ne bi podprli. Na zadnjem sestanku z novinarji je De Gaulle rekel, da hoče »odkritično srčne in lojalne« volitve, ki bi omogočile, da bi prišli v pariško zbornico pravi predstavniki alžirskega ljudstva, kolikor je to v sedanjih razmerah možno. Ukazal je oficirjem, naj se umaknejo iz političnih organizacij v Alžiriji, uradnikom je prepovedal kandidirati na volitvah, voditelje alžirske OF je povabil v Pariz na razgovore, od tistih, »ki se bore«, je zahteval, naj opuste sovražnosti »na način, ki je znan«, namreč tako, da razvijajo bele zastave, borcem pa je obljubil popolno amnestijo.

De Gaullovi nameni so bili jasni: ustvariti vzdušje in pogoje za volitve, da bi na eni strani dosegel tiho privolitev alžirske OF glede volitev ali pa v tej ali oni obliki celo njeno sodelovanje na volitvah v zbornico, v kateri bi bili njih »tisti« predstavniki. Vlada v Parizu bi začela pogajanja o francosko-alžirski skupnosti, ki bi se, kakor je menil De Gaulle, korak za korakom približevala federaciji Alžirija-Tunizija-Maroko-Francija.

Alžirska vlada pa je odločno zavrnila De Gaullovo načrt, češ da pomeni zanjo brezpogojno kapitulacijo. To je prekrizalo De Gaullovo računo in zdaj so alžirske volitve, kakor si jih je zamislil De Gaulle, brezpredmetne, iluzorne. Allan Savary je umaknil svojo kandidacijo, ker je prepričan, da so bile volitve razpisane prezgodaj. Po njegovem bi bile možne šele po ustavitvi sovražnosti. Dejal je, da bo glasovanje več kakor samo formalno vzlic hvale vrednemu prizadevanju volilne komisije, da zagotovi »svobodne« volitve.

Pa tudi med kolonialnimi prenapetimi in v odboru javne rešitve so se pojavile težnje, da bi volitve bojkotirali. Zave-

dajo se, da bodo Alžirci glasovali ali na migljaj, ki ga bodo dobili od alžirske OF in ki ga doslej ni bilo, ali pa pod pritiskom francoskega vojskega in političnega aparata, ki ga De Gaulle ne mara. Zato skušajo zdaj prisiliti De Gaullova, da bi dal vojski in policiji nalogo, naj se vrne k preizkušenim metodam, ki so ob alžirskem referendumu po njihovem mnenju rodile zelo dobre sadove, vtem ko jih je De Gaulle javno kritiziral, češ da je izid referenduma dvomljiv.

Molk Alžircev je zdaj zgornjejši kakor kakršnakoli izjava: volitve je treba odgoditi in se odločiti za pogajanja z alžirsko OF o premirju. Temu pa nasprotujeta malone vsa vlada in De Gaullovo samoljubje, ker bi to pomenilo priznanje, da ni moč najti izhoda iz sedanjega položaja, ne da bi bila s tem sporazumna alžirska OF.

Izhoda, ki ga predlaga desnica, da De Gaulle spet odpotuje v Alžirijo, da bi s svojim ugledom vplival na razpoloženje med Alžirci, De Gaulle ne more sprejeti, ker se zaveda, da sta tudi njegov vpliv in ugled onod omejena. Če na njegov ponovni poziv ne bi bilo odziva, bi to potrdilo neovrtni ugled alžirske OF in De Gaullovo nemoč.

Sprito take dileme opozarjajo zdaj na možnosti, da bi De Gaulle poskusil s tajnimi pogajanjmi z alžirsko OF. A tudi to možnost so v Parizu izključili.

Politični krogi, ki so za mirno poravnava spora, so glede volitev v Alžiriji skrajno pesimistični. Če jih ne bodo odgodili, preostane samo še tista Massujeva formula, ki je omogočila »sijajni uspeh« referenduma.

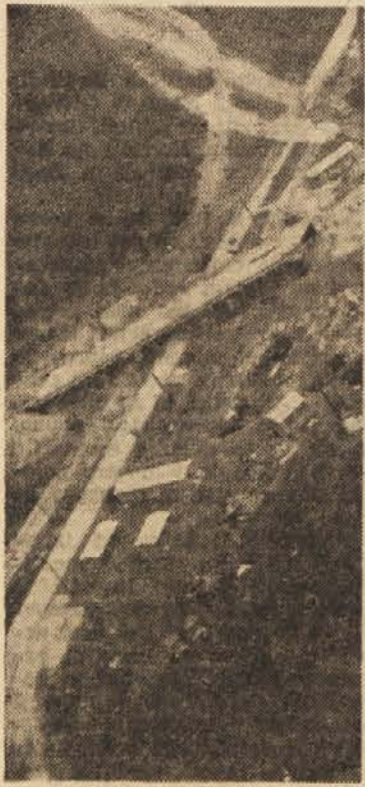
B. P.

100 metrov nad avtomobilsko cesto

Kot živa nit se vije po živobarvnem mozaiku nova vez med Ljubljano in Zagrebom

Elegantna bela pentlja — odcepi s avto ceste pri Ivančni gorici in tudi drugod so primer moderne izpeljave na stranske ceste

Stevilni nadvozi so kot transparenti, ki pozdravljajo in hkrati opozarjajo potnike na novem traku

Minuli petek se je ob 11.40 dvignilo iz ljubljanskega letališča letalo tipa »Matajur«, ki ga je dala Letalska zveza Slovenije na razpolago glavnemu štabu mladinskih delovnih brigad pri gradnji avto ceste Ljubljana—Zagreb. Sonce je pravkar pozlatilo Kamniške Alpe, ko je YUCFI naredil zavoj in se prek ljubljanskih hiš usmeril proti sivocrnemu traku, ki bo 23. novembra povezal prestolnici Slovenije in Hrvaške.

Kot otroške igračke so se pojavljale pod nami belodeže hišice, včasih bi lahko v prgišče zajel celo naselje. Avtomobili in tovornjaki na cesti so nas spominjali na razstavo miniaturnih vozil. In pri vseh teh majhnih stvarih pa smo se zavedali, kako veliko dela je bilo opravljeno, preden je bela nit dobila končno obliko. Naj govore številke:

● v 466 brigadah je sodelovalo 50.000 mladink in mladincev, ki so prispevali svoj delež pri novih 80 kilometrih trase;

● izkopali in vgradili so milijon tri sto tisoč kubičnih metrov zemlje, izkopali so 300 tisoč kubičnih metrov humusa in ga na novo vgradili, pripekljali in vgradili so 270 tisoč

kubikov gramoza in 40 tisoč kubikov tofčenca,

● peljali smo se nad 52 velikimi gradbenimi objekti, med njimi tudi nad 110 metrov dolgim nadvozom pri Trebnjem in nad 330 metrov dolgim mostom čez Savo pri Jankomiru. Most ima 650-tonsko jekleno konstrukcijo, v njem je vgrajenih 950 ton gramoza in 180 ton betonskega železa.

Vse te številke so se nam podile po glavi, ko smo videli na zeleni preprogi zadnje črne točke, zadnje brigadirje, ki še opravljajo zaključna dela.

Nekajkrat je bilo moč opaziti, da se je starejša sestra, ki je delala Ahasverjem naših cest toliko preglavic, skoraj neopazno približala mlajši v svečanem oblačilu, vendar se je vedno srmežljivo odmaknila, kot, češ, zame ob tebi ni prostora, vem, da bom kmalu samevala, ko bodo vozila na tebi požirala kilometre z naglico, ki jim jo jaz nisem dovolila.

Toda kmalu smo dobili novega sopotnika. Temnozeleni Krka se je leno valila v bližini tokrat črnega, asfaltnega traku. Čez njene bregove se je pri Čatežu razpel še en lok in pod njim smo opazili osamljenega ribiča, ki

se je začudeno zazrl v jekleno ptico.

V daljavi pod nami se je pojavila kot z ravninom potegnjena črta čez polje. Pogled na naselje nam je povedal, da smo se približali Samoboru, siva premica pa je bivša avto cesta, prvi poskus vezi med Ljubljano in Zagrebom.

Se nekaj minut in že smo bili na cilju prve etape. Most pri Jankomiru. Mravljišče neumornih, ki so za trenutek zastali, zastrili oči z rokami in sledili našemu manevru, ko smo se v loku usmerili nazaj proti Ljubljani. Hrup motorja je bil premočan, da bi lahko slišali pozdrave in smo se morali zadovoljiti le s tem, da smo videli dvignjene roke, ki so nas z mahanjem pozdravljale.

Kazalec na višomeru se je povzpela na 500 metrov. Kot bela nit na živobarvnem mozaiku polj, gozdov in naselij se je vila nova trasa. Naš ogleđ, 100 metrov nad avto cesto, je bil končan. V. Š. Foto: M. CIGLIČ

MALA STATISTIKA

Zaposlenost v Jugoslaviji

V drugem četrtletju letošnjega leta je bilo v našem gospodarstvu zaposlenih: v aprilu 2.053.000, v maju 2.104.000, v juniju pa 2.138.000. V juliju je število v gospodarstvu zaposlenih naraslo na 2.166.000, v avgustu pa še za 35.000.

● V prvih petih letih po vojni se je število v gospodarstvu zaposlenih v primerjavi z letom 1939 podvojilo in je znašalo blizu 1.250.000. Za leta 1952 pa smo imeli v gospodarstvu zaposlenih 1.411.000 in potem je njih število naraslo: 1953 na 1.500.000, 1954 na 1.651.000, 1955 na 1.812.000, 1956 pa na 1.850.000. Lani je bilo v gospodarstvu zaposlenih 1.959.000, letos (januar—julij) pa še 2.052.000. V zadnjih sedmih letih je število v gospodarstvu zaposlenih naraslo za 800.000, kar najbolje pričča o razvoju in moči naše industrializacije.

● V industriji in rudarstvu je število zaposlenih naraslo od 615 tisoč v letu 1952 na 982.000 letos ali za 367.000. V gradbeništvu je bilo leta 1952 zaposlenih 193.000, letos v juliju pa 247.000, v prometu 1952, leta 164.000, letos 156.000, v trgovini in gostinstvu pred šestimi leti 158 tisoč, letos 222.000, v obrti pred šestimi leti 127.000, letos pa 254.000.

Dva milijona v gospodarstvu zaposlenih dasta mesečno 593 milijonov kWh električne energije (v avgustu 1955), 18.017.000 ton premoga in koksa (v lanskem letu), samo v avgustu letos pa 1.572.000 ton; povprečno v mesecu letošnjega leta po 38.580 ton surove nafte, 150.000 ton železne rude, 187.000 ton surove bakrene rude, 148.000 ton svinčene in cinkove rude, 838 ton mangana, 8.158 ton kromove rude, 6.303 tone antimona, 30.000 ton piritnega koncentrata itd.

Dva milijona v gospodarstvu zaposlenih upravlja našo novo kemijsko industrijo, ki je izdelala letos povprečno mesečno po 19.555 ton žveplene kisline, po 511 ton dušične kisline, 6.400 ton kalcinirane sode, 3538 ton kavstične sode, 1625 ton modre galice, 34.554 ton umetnih gnojil — da ne navajamo izdelkov industrije gradbenih potrebščin, lesne industrije, papirne industrije, industrije usnja in gume in tako dalje. Samo tekstilna industrija nam je dala letos mesečno po 17.511.000 kv. metrov bombažnih tkanin, 2.665.000 kv. metrov volnenih tkanin, 1.310.000 kv. metrov umetne svile, 685.000 kv. metrov tkanin iz domačega lanu in konoplje. S tem pa še ni izčrpan seznam industrijskih izdelkov, ne zajet obseg ostale gospodarske dejavnosti. N. K.

PEREČE VPRAŠANJE KRAŠKIH VINOGRADNIKOV:

Ali naj kraški teran izumre?

- Kot znano specialiteto je treba kraški teran uvrstiti med visokokakovostna vina — Minimalna rodnost, večji proizvodni stroški in težji proizvodni pogoji upravičujejo kraški teran do višje cene

Sežana, 7. nov. — Ko letos vinogradniki na sežanskem in komeškem krasu, v Dutovljah, Tomaju, Stanjelu in Komnu, primerjajo odkupne cene grozdja (kraški refošk) in novega pridelka kraškega terana s proizvodnimi stroški, ugotavljajo, da jih je dogovor o najvišjih odkupnih cenah občutno prizadel. Uredba o kvalifikaciji (Uradni list F.R.G. št. 36/56) uvršča namreč kraški teran med »kvalitetna sorta vina«, ki jim je določena neprimeroma nižja odkupna cena, kakor za »visokokvalitetna vina«. Tako so se torej znašli v istem položaju glede najvišjih odkupnih cen pridelovalci kraškega terana, istrskega refoška in furianskega črnega vina.

Navedene objektivne okoliščine in pogoji vsakega pridelovalca kraški teran, da bi bil uvrščen med »visokokvalitetna vina«, ki jim je določena neprimeroma nižja odkupna cena, kakor za »visokokvalitetna vina«. Tako so se torej znašli v istem položaju glede najvišjih odkupnih cen pridelovalci kraškega terana, istrskega refoška in furianskega črnega vina.

Sodi rujne kapljice z vipavskih vinogradov in kleti vinogradiške zadruge v Vipavi

Res da daje vse tri vrste črnega vina refoškova trta. Ali ne da bi nameravali kakorkoli favorizirati (dajati prednost) katerikoli izmed teh treh vrst črnega vina, je treba objektivno priznati, da so pridelovalni pogoji povsem različni. Neprimeroma ugodnejši in lažji za istrski refošk in furianski črni, kakor za slovit kraški teran.

Razlikost teh treh črnih vin nastaja zaradi različnosti podnebnih pogojev ter zlasti zaradi različne sestave zemljiških tal. Medtem ko uspeva istrski in furianski refošk na lapornatih tleh ter v neprimeroma močnejši sončni temperaturi, ima kraški refošk dokaj bolj skromne talne in podnebne pogoje. In prav to daje kraškemu teranu tisto značilnost, zaradi katere je zaslovil doma in v tujini kot posebno, ki je ni najti nikjer drugje.

Pridelovalno področje kraškega terana je razmeroma omejeno. Na kraški planoti med Sežano in Komnu, povprečno okoli 300 m nadmorske višine, je komaj nekaj nad 350 ha teranskih vinogradov, ki dajejo letno okoli 4000 hl trznega pridelka. Na značilnost kraškega terana vpliva sestava tal (deča ilovnata in kamenita zemlja), razen tega še podnebne razmere, ko toplota ravno še zadostuje, da kraško refoškovo grozdje doseže tisto minimalno zrelost, ki daje potlej kraškemu teranu njegovo značilno plemenito kislino. Zaradi značilnosti (kislina, cvetica, aroma, harmonija itd.) si je pridobil kraški teran svetovni sloves, priznavajo mu ne le aperitivno lastnost, ampak ga tudi štejejo med zdravilna vina (visok odstotek železa). Zaradi teh lastnosti nikoli ni bilo težko vnovič trznega pridelka kraškega terana niti v letih vinskih kriz. Vedno je bil doma izvrstna turistična specialiteta ter iskano izvožno vino, zlasti v bližnji taji, v zadnjem času se mu odpirajo tudi širša tujna tržišča celo v tuzemskih državah. Kot posebno med vini je imel kraški teran vedno določeno mesto med visokokvalitetnimi vini, četudi je njegova gradnja v glavnem pod la maligani. Prav tako pa je imel kraški teran vedno neprimeroma višjo ceno kot ostala primorska vina.

Do višje cene kraškega terana ne upravičuje zgolj njegova posebnost in edinstvenost, ampak tudi sami proizvodni stroški, ki so za najmanj 40% večji od proizvodnih stroškov ostalih primorskih vin. Na kamenitih kraških tleh je ob-

danje, ko je izvršen med »kvalitetna sorta vina«. Najno je zato rešje prakovifikacija kraškega terana, sicer se je bati, da bodo kraški vinogradniki ob sedanjih obnovi svojih vinogradov začeli opuščati vzgojo kraške refoškove trte ter začeli zasajati obnavljajoče vinograde z drugimi, bolj donosnimi trtami. V tem primeru bi seveda naš kraški teran izumrl in bi tako izgubili v našem izboru vinarsko posebnost, slovitost in priznane doma in v tujini. (8)

Ali je tako prav?

Nedavno je bilo prisilno likvidirano gradbeno podjetje »Sloga« v Ilirski Bistrici. To podjetje je imelo nad 7 milijonov dinarjev različnih dolgov in plačil, za poravnave pa je bilo na razpolago skupno 13.495.000 dinarjev sredstev. Po sklepu Okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru 11. oktobra 1956 so upniki dobili povprečno 22,9 % zneska, ki jim ga je dolgovala to podjetje.

Po odloku Gospodarskega sodišča je med drugimi rednimi upniki pa stodoletno dobila poravnane svoje terjatve Komunalna banka v Ilirski Bistrici v skupnem znesku 9 milijonov 161.712 dinarjev. Torej medtem, ko so ostali upniki dobili večidel le dobro petino svoje terjatve, je dobila banka celoten znesek.

V našem gospodarskem mehanizmu imajo banke med drugim tudi nalogo, da preverjajo plačno zmogljivost podjetja ter da mu blokirajo kredite, če poslovanje podjetja ne ustreza družbenim koristim. Ker je imelo podjetje »Sloga« tako veliko izgubo, je jasno, da izguba ni nastala čez noč, ter da bi bila banka morala prej to ugotoviti. Ali ni potem tudi neodgovorna, da je podjetje tako globoko zagazilo, ker mu ni pravočasno ustavila kreditov? Kljub temu pa je pri likvidaciji podjetja banka upnik, ki je dobila stodoletno poravnane svoje terjatve. Ali je tako prav? Zakaj ima banka prednosti pred drugimi poslovnimi partnerji likvidiranega podjetja? G. G.

Zabeleženo

Obrazci in proizvodnja

Pred dnevi sem slišal knjigovodjo, ki je o svojih kolegih — teoretikih, ki ustvarjajo obrazce in formulirje, dejal takole:

»Največja kažen za takega teoretika bi bila, če bi mu daj knjigovodstvo, kjer bi moral delati po svojih pravilih in obrazcih.« V naših knjigovodstvih skoraj ne mine mesec, da ne bi preko banke ali drugih uradov priromal kak nov obrazec. Res je, da je treba izpolnjevati evidenco, toda drugo je, kadar jo kompletiramo, kadar po pisarnah na desetih različnih formulirjih povemo eno in isto.

Točno evidenco zahteva sistem administracije in statistike, da imamo vsak čas pri roki vse, kar nas zanima o podjetju in proizvodnji. Toda tu imamo tako imenovane »stare« in »nove« obrazce. Največkrat je razlika med njimi ta, da so kolone pomešane, da je tisto, ker je bilo spredaj, zdaj zadaj, ali obratno. V določenih službah pa bi bil še čas, da obrazce in administracijo ustavimo. Uvajanje novih formulirjev bi morali bolje nadzorovati in ugotoviti, če so dejansko koristni ali pa so nepotrebni.

Ob zadnjih ukrepih za izkazovanje osebnega dohodka po novih mezdnih listah je bil sicer namen, da se poleg čistih osebnih dohodkov pregledno prikažejo socialne in druge dajatve. Toda posledice teh novih obrazcev se v podjetjih kvarno odražajo. Ponekod, kjer imajo mezdna knjigovodstva velike delavce in obračunov plač, ne morejo več do določenih rokov izdelati izračunov. Zamujanje seveda vnaša nered v poslovanje in vzbuja negotovost pri zaposlenih. Da bi se v podjetjih temu ognili, so začeli povečevati število uslužbencev v mezdnih knjigovodstvih. Sploh je značilno za ves sistem knjigovodske evidencije to, da v podjetjih in ustanovah neprestano narasta število uslužbencev v računovodstvih. V rudniku Mežica na primer, kjer je okrog dva tisoč zaposlenih, imajo zdaj samo v mezdnem knjigovodstvu nad 70 uslužbencev. Porast pa je viden tudi v drugih podjetjih. Če govorimo o večji proizvodnosti, strednji in zmanjšanju izdatkov, potem si moramo zastaviti vprašanje: ali je sedanj način evidencije v knjigovodstvih ob neprestanem menjavanju in spreminjanju gospodarsko upravičljiv?

PRIMER, KI SVARI Kolektiv v kleščah »sorodstvenega upravljanja«

Skupina sorodnikov in njihovih satelitov si je v trboveljski Cementarni prisvojila vodilne položaje v političnih organizacijah, organih upravljanja in upravi podjetja — Posledice: dušitev kritike, dvojna merila pri nagrajevanju in privilegijih

sluha za kritiko pomanjkljivosti (saj je leto-zadržal kot kritikanstvo in reakcionarstvo), se ni mogel spopasti z birokratskim pojavom. ... DA SO SI LAHKO VZELI VSO BESEDO V PODJETJU

UDARCI PO ZDRAVI KRITIKI Spriče omrčitvenega dela političnih organizacij in organov upravljanja se so sorodniki in njihovi spremljevalci lahko vsedli, kot vrabci v zrelo žito, tudi na politiko nagrajevanja. Uporabljali so dve različni veliki žlici. Sorodniki in njihovi somišljeniki so prejeli nesorazmerno večje nagrade, premije in dobiček kot pa drugi člani kolektiva, ne glede na prizadevnost in uspehe posameznika.

V Cementarni Trbovlje se je nabralo okrog 17 sorodnikov. Direktor in še trije njegovih sorodniki so bili na vodilnih delovnih mestih (komercialni direktor in hkrati sekretar podjetja, glavni obratovodja cementarne in glavni obratovodja kamnolomov). Ostali sorodniki bližnjih in daljnjih sorodstvenih kolen so prišli tudi na boljše plačana delovna mesta (direktorja tajnica, skladiščnik, nabaviljač itd.). To sorodstvo se je hkrati vsrdilo v delavskem svetu, v upravnem odboru, v tovarniškem komiteju Zveze komunistov, v mladinskem komiteju ter v različnih komisijah delavskega sveta (v tarifni in stanovanjski komisiji — ter v komisiji za sklepanje in odpovedi delovnih razmerij). Kandidatno listo za tak delavski svet so sestavili direktor, sekretar podjetja in sekretar tovarniškega komiteja ZK, sindikalna podružnica in tovarniški komitej pa sta nato listo še formalno potrdila.

KOMPROMITIRANJE ORGANOV UPRAVLJANJA V novi komfortni stanovanjski blok so se razen drugih vselili nekateri drugi privilegijanci. Trije izmed teh so se preselili iz novih v še komfortnejša stanovanja, izmed 62 delavcev, ki so se vselili v stanovanja, katere je v poveljnih letih zgradilo podjetje, je 32 takih, ki so bili oziroma so člani upravnih odborov. Tako je vršilec sorodnikov iz vodstva podjetja kupoval člane delavskega sveta. Druga oblika kupovanja in kompromitiranja organov upravljanja pa je bila ta, da so člani samoupravljanja organov in vodstev organizacij lahko potovali na zagrebški velesijem. Na ta način je birokratska klika onemogočila organe upravljanja in vodstva organizacij, ki so uničevala njihovo zaslugbo v kolektivu.

KOLEKTIV POZDRAVLJA UKREPE Tak grobi pritisk je ljudem dolgo zapiral usta. Šele, ko je razmere v podjetju začeli odkrivati komisija Okrajnega in Občinskega komiteja ZK, so polagoma začeli govoriti tudi delavci. Razumljivo je, da je kolektiv z olajšanjem pozdravil odločne ukrepe, ki so sledili, da bi lahko začeli postavljati stvari v podjetju na svoja mesta. To razpoloženje kaže, da bo delavske upravljanje tudi v tem podjetju začelo živeti polnokrvno življenje.

Predsednika delavskega sveta in upravnega odbora sta bila lahek plen. Ne prvi ne drugi nista uživala ugleda pri kolektivu, nista bila odločna, in sta se dala vpreči v sorodstveni vod. Predsednik sindikata je vdan plačel in tudi sicer ni dovolj sposoben za opravljanje te funkcije. Sindikat s takim vodilnim funkcionarjem ni igral posebne vloge v kolektivu. Zato sorodniki edino v vodstvu te organizacije niso vrinili svojih ljudi. Spriče sedanje izkušnje bo kolektiv v prihodnje nedvomno vse drugače pazil, kakšne ljudi bo volil v vodstvo sindikalne podružnice in organe upravljanja ter na to, kaj in kako bodo ti organi delali. Tudi tovarniški komitej ZK, obrtvičen v sorodstvenih vezeh in s sekretarjem, ki ni imel po-

novi komfortni stanovanjski blok so se razen drugih vselili nekateri drugi privilegijanci. Trije izmed teh so se preselili iz novih v še komfortnejša stanovanja, izmed 62 delavcev, ki so se vselili v stanovanja, katere je v poveljnih letih zgradilo podjetje, je 32 takih, ki so bili oziroma so člani upravnih odborov. Tako je vršilec sorodnikov iz vodstva podjetja kupoval člane delavskega sveta. Druga oblika kupovanja in kompromitiranja organov upravljanja pa je bila ta, da so člani samoupravljanja organov in vodstev organizacij lahko potovali na zagrebški velesijem. Na ta način je birokratska klika onemogočila organe upravljanja in vodstva organizacij, ki so uničevala njihovo zaslugbo v kolektivu.

LI OSMIH LETIH, ODKAR SMO PRVIC VOLILI DELAVSKE SVETE, SE JE UPRAVLJAVANJE SRA ZAVEST JE TAKO RAZVILA, DA TA GROBA SAMOVOLJA NE ZALI SAMO NEPOSREDNO PRIZADETEGA KOLEKTIVA, MARVEČ VSE UPRAVLJAVCE, HKRATI NAS SVARI, DA SE OSTANKI BIROKRATIZMA V POSAMEZNIH PODJETJIH SE LAHKO RAZBOHOTIJO, ČE MU KOLEKTIV S PO-MOČJO POLITIČNIH ORGANIZACIJ NE-NEHNO NE SPODBREŽUJE KORENIN. PRI SEDANJI RAZVITOSTI SAMOUPRAVLJAVANJE SKEGA PONOŠA, SAMOZAVESTI IN TUDI MOŽNOSTI ZA UNICENJE BIROKRATSKIH OSTANKOV PA GRE TUDI ZA TO, ALI VSAK KOLEKTIV PREDVSEM SAM UPO-RABLJA VSE MOŽNOSTI, DA BI PREPRE-ČIL BIROKRATSKE POJAVE ALI PA ČAKA LE NA POMOČ IZVEN PODJETJA. M. Z.

FIAT 600

čaka srečnega NAROČNIKA

ki bo izžreban 21. decembra

Kdo ga bo dobil?

Eno je gotovo: naročnik »Ljudske pravice« ali »Ljubljanskega dnevnika«. — Zato, če še niste, postanite naročnik enega izmed njih!

Več pomoči inšpekcijski službi!

S seje Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Center

Ljubljana, 7. nov. — Odborniki ObLO Ljubljana-Center so danes dopoldne imeli v sejnih prostorih Magistrata XIII. redno sejo. Razpravljali so o poročilu predsednika gospodarskega sveta glede izvajanja uredbe o evidenci in kontroli cen, sprejeli predlog statuta za ustanovitev skupnosti Stara Ljubljana in Tabor, predlog o poslovanju komisije za zbiranje sredstev za gradnjo stanovanj boremc NOB, predlog pravil stanovanjskih združenj, predlog o nadzidavi nekaterih zgradb itd.

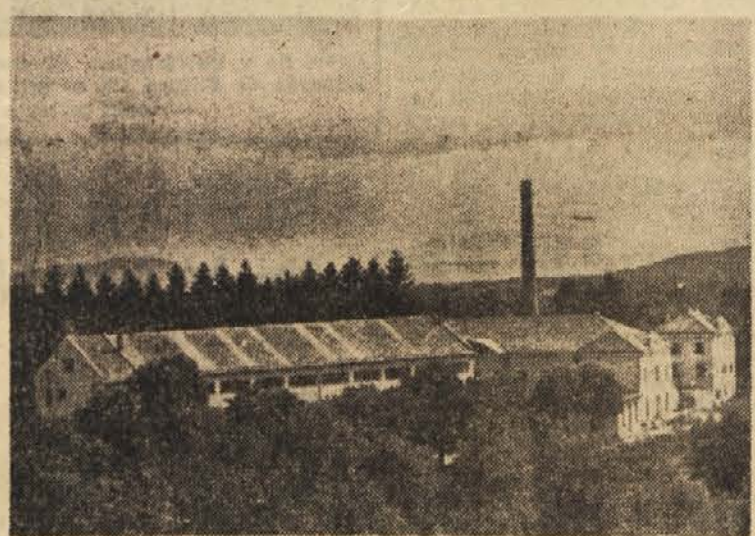
Z obstoječimi predpisi in ukrepi glede nadzorstva nad cenami je navzoče seznanil predsednik Sveta za gospodarstvo. Za področje Ljubljane je pristojen sprejemati potrebne ukrepe OLO ter od njega pooblaščen Svet za tržišče okraja. Občinski ljudski odbori so dolžni sistematično nadzorovati izvajanje teh ukrepov ter dajati svoje predloge, v nekaterih konkretnih primerih pa tudi pomagati. Zato so odborniki sklenili, da naj ljudski odbor ter njegovi sveti vodijo naprej politiko, ki bo zagotovila izvajanje vseh ukrepov glede cen. Večjo pomoč bo treba v bodoče dati kontrolni službi. Gospodarskim organizacijam pa so priporočili, da se brez-pogojno ravnajo po obstoječih navodilih glede izvajanja teh ukrepov.

vanje finančnega stanja ter slabo izdelovanje proizvodov. Ukinili pa so prisilno upravo v Čevljar-sko obrtni zadrugi ter v obrtnem podjetju »Mesoizdelki«, ker je prisilni upravi uspelo obnoviti normalne pogoje za gospodarsko poslovanje. Na področju občine pripravljajo ustanovitev devetih stanovanjskih skupnosti. Danes sta bila v razpravi statuta stanovanjskih skupnosti Stara Ljubljana in Tabor. Odbor je oba načelno odobril s tem, da se nekoliko bolj

konkretno določi dolžnosti in pravice skupnosti, kakor tudi, kakšen naj bo odnos med skupnostjo in občino. G. M.

Italijanske zadružnice v Ljubljani

Ljubljana, 7. novembra. Danes zjutraj je v Ljubljano prispela delegacija italijanskih zadružnic, ki se na povabilo jugoslovanskih zadružnic mudi že deset dni v Jugoslaviji. V delegaciji sta Nora Fumagalli iz Milana in Alba Prampolini iz Modene. Gostji sta obiskali ljubljansko mlekarno, zaloško hladilnico in spetoma sta se ustavili pri Urhu. Jutri si bosta v spremstvu slovenskih zadružnic ogledali kmetijske objekte v celjskem okraju, nakar se bosta skozi Postojno, kjer si bosta ogledali še znamenito jamo, vrnil domov.

Danes praznuje svojo desetletnico Tehniška srednja usnjarska šola v Domžalah. Doslej je na njej končalo svoj študij 118 domačih dijakov in 5 inozemcev, na vajenski šoli pa 43 učencev. Razen teh pa je na šoli uspešno opravilo izpite za kvalificirane delavce 191, za visokokvalificirane pa 39 tečajnikov. Sedaj pa obiskuje obe šoli blizu 200 dijakov. Ob desetletnici želimo šoli, da bi dala naš usnjarski industriji še več usnjarskih tehnikov, katerih znanje je šoli najlepša čestitka. Na sliki: delavnica in upravno poslopje Tehniške srednje usnjarske šole v Domžalah

Konferenca o elektroniki, telekomunikacijah in avtomatizaciji zaključena

Ljubljana, 7. nov. — Tretjo jugoslovansko konferenco o elektroniki, telekomunikacijah in avtomatizaciji v Ljubljani, ki se je začela v torek 4. t. m., so večeraj zvečer zaključili s plenarnim sestankom Zveznega centra za

elektroniko, telekomunikacije in avtomatizaciji. Glede na čedalje intenzivnejšo dejavnost centra, ki se bo še razširila na področje nuklearne tehnike s pritegnitvijo fizikov, kemikov in ostalih strokovnjakov s tega področja, je plenum sklenil preimenovali center v Jugoslovanski komite za elektriko, telekomunikacije, avtomatizacijo in nuklearno tehnologijo ter zahtevati neposredno članstvo v Zvezi strojnih in elektroinženirjev in tehnikov Jugoslavije. Ustanovili bodo še tri nove strokovne komisije, in sicer: za elektronske elemente, za telekomunikacije in za nuklearno tehnologijo. Nadalje so sklenili, da bo IV. jugoslovanska konferenca prihodnje leto v Zagrebu v času jesenskega velesesja. Elektrotehnično društvo Slovenije bo v imenu komiteja organiziral prihodnje leto v Ljubljani posebno posvetovanje, ki naj prouči možnosti osvajanja standardizacije in proizvodnje sestavnih delov s področja elektronike. Posebno posvetovanje bo v Sarajevu o kontroli materiala in končnih industrijskih izdelkov, predvideno pa je še posvetovanje o možnostih avtomatizacije v določenih podjetjih kemične, živilske in papirne industrije.

Razgovor o nagrajevanju dela

Ljubljana, 7. nov. Danes dopoldne se je v prostorih Okrajnega socialnega sveta v Ljubljani sestala komisija za proučevanje sistema delitve dohodka in nagrajevanja po enoti proizvoda. Komisija, ki jo sestavljajo predstavniki 16 močnejših podjetij različnih gospodarskih panog v okraju, je pod vodstvom podpredsednika OSS Jožeta Jagra razpravljala o nalogah, ki naj jih izpolnijo njihova podjetja v zvezi z novim načinom nagrajevanja dela. Vsa podjetja, katerih predstavniki so se udeležili današnjega sestanka, bodo pomagala s svojimi izkušnjami graditi nov sistem nagrajevanja in instrumente delitve dohodka v gospodarskih organizacijah in med podjetji in skupnostjo.

TELESNA KULTURA

DEVETO MEDNARODNO NAMIZNOTENIŠKO PRVENSTVO JUGOSLAVIJE

PRVA PRESENEČENJA

Med gledalci so že: avstrijski prvak Wegrath, angleški prvak Thornhill in Sido (Madžarska) — Trije izmed štirih slovenskih predstavnikov so izpadli

Zagreb, 7. nov. (Od našega stalnega dopisnika). — Za prva srečanja na IX. mednarodnem namiznoteniškem prvenstvu Jugoslavije — so delujoč nad 60 igralcev in igralcev iz devetih držav, naslov brani Madžar Berczik — so prinesla tudi prva preseenečenja. Tako je Marković I v drugem kolu premagal avstrijskega prvaka Wegratha s 3:0, Zagrebčan Frančič pa letošnjega angleškega prvaka Thornhilla s 3:1. Šved Larson je v drugem kolu izločil nosilca svoje skupine, znanega madžarskega reprezentanta Sida, s 5:1.

PRED DEVETIM KOLOM NA NOGOMETNIH IGRISČIH

Spet odločilna srečanja

Nogometniški ljubljanskega Odreda so že večeraj odpotovali v Split. Na pot je odšlo 14 igralcev, in sicer: Mozečič, Jovanović, Udovič, Medved, Limo, Piskar, Halligali, Virant, Hočvar, Oblak, Brglez, Babnik, Vojnov, Fišer, medtem ko bo Regally odpotoval verjetno danes, kakor je videti, nista odpotovala Kranjc, ki mu poteče enomesečna kazen šele 12. t. m., in pa Berginca, ki je poškodovan.

Glede na to, da je Odred v tekmi z Lokomotivo prijetno presenetil športno javnost in da se je naposled »odprlo« doslej sicer neučinkovito napadalce Odreda, je pričakovati, da bo v Splitu enakovredna borba za točke med lanskim članom I. zvezne lige, »Splitom«, in našim predstavnikom, Odredom. »Split« je namreč doživel občuten poraz v boju z dokaj nestalnim moštvom »Zagreb« (0:3). Odred pa je uspešno prestal srečanje z Lokomotivo. Toda prav zaradi tega se morajo nogometniški Odreda zavedati, da je vsako primerjavo rezultatov nevarno.

Odred je v zadnjem času pridobil nekaj novih igralcev. Ti so: Žilko Volkavrh, bivši član Slobode in Grafičarja iz Ljubljane, Bečić, bivši član Hajduka iz Splita ter Plištič, bivši član Proleterja iz Belišča. Bečić ima pravo nastopa v prvi polovici aprila, Volkavrh in Plištič pa 7. maja prihodnjega leta.

Osmo kolo v slovenski conski ligi je bilo zaključeno brez izključenih igralcev in brez vložnih protestov. Želeti bi bilo, da se bo enako končalo tudi deveto kolo. Protest Kladivarja proti registraciji tekme Rudar : Kladivar še ni rešen, medtem ko je disciplinsko sodišče Nogometne zveze Slovenije kaznovalo naslednje igralce, ki so zagrešili različne disciplinske prekrške na tekmah slovenske conse lige: Elznerja (Branik) z dvomesečno prepovedjo nastopanja, Mihelčiča (Triglav) z dvomesečno prepovedjo, Bruna in Gasarja po 14 dni ter Volariča (vsi »Jesenice«) s trimesečno prepovedjo nastopanja.

Tudi v I. zvezni ligi bodo začeli deveto kolo. Vsekakor pa bo najbolj zanimivo srečanje med »Vojvodino« in Dinamom. Na Reki se bosta po dvajsetletnem preledku spet srečala Hajduk in »Reka« v borbi za točke. Vodeče moštvo Crvene zvezde gostuje v Sarajevu, kjer se bo srečalo z istoimenskim moštvom in je vprašanje, če bo novinec uspelo zmanjšati doslej nedosegljiv naskok Crvene zvezde v točkah.

V vzhodnem delu II. lige bo odločilno srečanje med Napredkom in »Novim Sadom«, medtem ko doslej neporaženi in vodeči »Beograd« gostuje v Nikšiću, kjer se bo srečal z enim izmed kandidatov za rep lestvice. V zahodnem delu pa gostuje Sloboda v Zagrebu, kjer se bo srečala z Lokomotivo.

Sprejeli: I. liga: Radnički : Vardar (danes), »Vojvodina« : Dinamo, Partizan : Ze-

NOGOMETASI ZA KONGRES

Odločitev sredi živega obroča

Ljubljana, 7. nov. — V nadaljevanju nogometnega brzoturnirja, ki ga je organiziral namiznoteniški odbor Ljubljane v počastitev Kongresa telesne kulture, sta se srečala v borbi za 3. in 4. mesto moštvi Odreda in Ljubljane. V igralnem času se je tekma končala z rezultatom 1:1 (0:0), pri streljanju enajstmetrovk pa so napadeli Ljubljane; bili uspešnejši od svojih nasprotnikov in zmagali z rezultatom 4:2. Pri izvajanju enajstmetrovk se je izkazal mladi vratar Ljubljane: Frič II., ki je ubranil dva kazenska strela.

medtem ko so igralci Grafičarja le enkrat zatreli mrežo zmagovalcu turnirja. Zanimivo je, da so izvajali enajstmetrovke v drugi tekmi v poltemi, medtem ko se je okoli 500 gledalcev strnilo okoli kazenskega prostora in vrst v črni živ obroč. Navzlic sodnikov zahtevi se radovedni gledalci nikakor niso hoteli umakniti z igrišča.

Borbo za 1. in 2. mesto sta vodila stara znanca, Krim in Grafičar. Tudi to srečanje se je končalo z rezultatom 1:1 (0:0). Pri izvajanju enajstmetrovk so igralci Krima petkrat zadeli v mrežo.

Vrstni red je naslednji: Krim, Grafičar, Ljubljana, Odred. Osvajatev prvega mesta je vsekakor zaslužilo moštvo Krima, ki je v obeh tekmah nastopilo s najboljšimi igralci, medtem ko so ostala moštva nastopila v glavnem z rezervnimi igralci. Turnir si je ogledalo več kot 1000 gledalcev, sodniki pa so opravili svojo nalogo zadovoljivo.

Reprezentanca prve lige uspešnejša

Beograd, 7. nov. V čast Kongresa telesne kulture je bila v Beogradu nogometna tekma med reprezentancama I. in II. zvezne lige. Zmagala je reprezentanca I. lige s 3:1 (2:0). Strelci: Petaković s 10, in 32, Rajkov s 11, za I. ter Anđić s 37, za II. ligo. Sodnik Marković iz Beograda.

NAROČILNICA

Podpisani _____
cra) _____ alica _____ pošla _____
naročam »Ljudske pravice«, »Ljubljanski dnevnik«, to prosim,
da mi jo začnete s _____ redno pošiljati (neustrezno
prečrtajte).
Naročnine bom nakazal po položnici, katero priložite prvi
številki, oziroma jo bom plačal po inkasantu.
Datum _____
opis _____
Odrežite in nam pošlite

ZDRUŽITEV PODJETIJ »MESAR« IN »DELIKATESI«

Med gospodarskimi zadevami so razpravljali o pripojitvi obrtnega podjetja »Mesar« z Gospodarske ceste k »Delikatessi«. To je prvi korak k predvideni reorganizaciji mesarske mreže, ki naj bi jo prevzela trgovina. O tem bi jo razpravljala tudi oba delavska sveta ter sprejela sklep o združitvi.

PRISILNA UPRAVA V PODJETJU »STAVENO POHIŠTVO IN MIZARSTVO«

V podjetju »Stavbeno pohištvo in mizarstvo« Ob Ljubljani so uvedli prisilno upravo. Finančna inšpekcija je namreč ugotovila nepravilno gospodarjenje, pri-

Devetdesettisoči obiskovalec sejma sodobne elektronike bo prejel lepo darilo

Obisk mednarodnega sejma »Sodobna elektronika« v Ljubljani je bil tudi zadnje dni izredno velik in bo v kratkem presehel 90.000 obiskovalcev. Zato je podjetje Radio Industrija »Nikola Tesla« iz Beograda sklenilo pokloniti devetdesettisočemu obiskovalcu svoj najnovejši šestcevni radijski sprejemnik »Tesla 58 - A2«.

Nagrajeni konstruktorji razstavljenih predmetov na sejm »SODOBNA ELEKTRONIKA«

Ljubljana, 7. nov. — Strokovna komisija, sestavljena iz vseučiliških profesorjev in sodelavcev institutov, kakor tudi predstavnikov Združenja elektroindustrije Jugoslavije in Zveze strojnih in elektroinženirjev in tehnikov Jugoslavije je danes soglasno sklenila razdeliti denarne nagrade naslednjim konstruktorjem razstavljenih predmetov:

- Industriji za elektrozeve, Ljubljana, za ferite, podjetju »Iskra«, Kranj, za telefonski koncentrador, podjetju Telekomunikacije, Ljubljana, za elektrolitski kondenzator, podjetju »Vlado Bagat«, Zadar, za števec za registriranje sevanja, podjetju za avtomatizacijo in elektroniko »PAE«, Beograd, za naprave za določanje gladine tekočine, Institutu »Jožef Stefan«, Ljubljana, za analogni elektronski računski stroj, Institutu »Rudjer Bošković«, Zagreb, za oscilograf, Zavodu »RR«, Niš, za spremenljivi kondenzator, in podjetju »Rudi Čajvec«, Banja Luka, za domači tranzistorski sprejemnik.
- Podjetja in instituti bodo prejeli posebne diplome za nagrajene projekte.

PROSLAVA 10-LETNICE Industrije za elektrozeve

Ljubljana, 7. nov. V dvorani Slovenske filharmonije je danes kolektiv Industrije za elektrozeve slavil 10. obletnico, odkar je bil ustanovljen Institut za elektrozeve, ki je s svojim delom ustvaril temelje slovenske radijske industrije in se je sam razvil iz ustanove v pomembno industrijsko podjetje z desetimi obrati. Po pozdravu predsednika delavskega sveta Srečka Kača je direktor podjetja Rudi Jančar podal zanimiv historiat razvoja tega podjetja ter nakazal tudi nje-

gove naloge v prihodnosti, predsednik upravnega odbora inž. Fazarin pa je prikazal zasluge desetih članov kolektiva z direktorjem Jančarjem na čelu, ki so od ustanovitve posvetili vse svoje moči razvoju podjetja in radijske industrije ter jim v imenu celotnega kolektiva izročil spominska darila. Zasluge direktorja je že posebej ocenil prodekan fakultete za elektrotehniko in strojništvo prof. dr. inž. Avčin. Slovesnost so zaključili s kratkim kulturnim sporedom.

KRATKO SREČANJE S POLJSKIM PUBLICISTOM GUSTAWOM GOTTESMANOM

VOSPREDJU MORALNI PROBLEMI ČLOVEKA

Te dni se mudi v Jugoslaviji poljski publicisti in urednik varšavskega tednika »Przegląd kulturalny« Gustaw Gottesman. V krajšem pogovoru z njim smo se zanimali predvsem za poljsko revialno življenje in njegove značilnosti.

Bolj kot mesečne literarne revije, kakršnih smo navajeni pri nas, so na Poljskem razširjeni tedniki, ki obravnavajo literaturo in umetnost z nekoliko širšega, kulturnopolitičnega stališča. Takih tednikov je na Poljskem precej: Przegląd kulturalny, Tribuna literacka, Nova kultura in Orka v Varšavi, Życie literackie v Krakovu, Odra v Wrocławu, Tygodnik zachodni in Poznanju in drugi.

Ti tedniki, ki izhajajo v glavnem v precej visoki nakladi (med 40.000 in 50.000 izvodov), imajo za seboj še trdno tradicijo, pa tudi

precejšen vpliv v širokih krogih javnosti. Na njihovih straneh sodelujejo najboljši književniki, predstavniki vseh generacij in ne glede na tendence, ki jih zastopajo. Značilno za te kulturne tednike in nekako tipično poljsko literaturo je to, da sodelujejo pisatelji v njih, predvsem z aktualnimi literarnokritičnimi in kulturnopolitičnimi feljtoni. Feljton je nasploh zelo priljubljena literarna oblika, ki jo negujejo skoraj vsi pisatelji. Vsaka številka omenjenih tednikov ima po tri, štiri take feljtone, kar jo nedvomno dela zanimivo in dostopnejšo za širši krog berčnega občinstva. V teh listih sodelujejo najeminentnejši poljski književniki, kot n. pr. pisatelj Maria Babrowska, Jaroslav Iwaszkiewicz, Leon Knećkowski, Kazimierz Brandys, Stanisław Dygat in Terry Putrament ter pesniki Antoni Słonimski, Julian Pryboś, Mieczysław Jastrun, Tadeusz Różewicz,

Adam Ważyk, Władysław Broniewski in drugi.

Razen omenjenih tednikov izhajajo na Poljskem še nekaj drugih izrazito literarnih revij, od katerih naj mimo reprezentativne literarne mesečne revije Twórczość, omenimo še mesečnik Dialog, ki objavlja izključno drame in filmske scenarije, domače in tuje, v celoti in ima precejšen vpliv v poljskem gledališču in filmu, dvomesečnik Dziennik literacki, ki je posvečen eseju in kritiki, ter neke vrste almanah Rocznik literacki, ki objavlja izbere najboljših kritik in esejev o problemih književnosti v letu.

Poljska sodobna literatura, kakor tudi literarna publicistika, je odprta vsem pozitivnim literarnim vplivom, hkrati pa skoraj vedno pisana tako, da računa s kar se da širokim krogom javnosti. Lahko bi celo rekli, da velja za poljsko literaturo neka posebna poteza, ki v njej živi že

od časa romantike in ki bi jo lahko imenovali »zavestna služba narodu«, se pravi, zavestna prizadevnost pisateljev, da bi obravnavali predvsem tiste probleme, ki v določenem obdobju oziroma razmerah najbolj zanimajo poljskega človeka. V vseh povojnih letih, vse tja do poljskega Oktobra je bila večina poljske literature zavzeta za neke vrste objektivno kritiko določenih družbenih pojavov, na gospodarskem, kulturnem in političnem področju. Po letu 1956 pa se je večina poljskih pisateljev nekako preorientirala in je zdaj zavzeta predvsem s tako imenovanim moralnim problemom sodobnega človeka. Ta literatura — kar pa ni značilno samo za Poljsko, ampak za večino sodobnega sveta — daje še toliko večji poudarek prav temu moralnemu problemu, ker so ji neki večji, če jih tako lahko imenujemo, mobilizacijski cilji v najboljšem pomenu besede tuji ali premalo določeni, da bi lahko tvorili idejno hrbenico sodobne literature. Z omenjeno moralno preokupacijo se poljska sodobna literatura seveda ni odrekla svoji že tradicionalni zavzetosti za splošne probleme naroda, pravilneje bi bilo, če bi dejali, da se je ta zavest osredotočila na moralnih problemih sodobnega človeka prav zato, ker pisatelji čutijo, da je prav to osrednji problem družbe in dobe, v kateri živijo.

Poljski književniki so v zadnjih letih navezali res zelo živahne stike z vsemi evropskimi literaturami, tako na Vzhodu kot na Zahodu, pisatelji in pesniki zelo veliko potujejo, si ustvarjajo nova poznanstva in se bogate z izkušnjami drugih umetnikov in literatur. Tudi stiki z Jugoslavijo so dobri in se sicer počasi, pa vendarle neprestano širijo in poglobljajo. Tudi prvi, načrtnejši prevodi jugoslovanskih del so začeli prihajati na poljski knjižni trg. V zadnjem času so tam izdali romana »Vrnitev Filipa Latinovića« Miroslava Krležea, ter »Pesem« Oskarja Davića in novelistično zbirko Ranka Markovića.

Premiera v Mestnem gledališču

Drvi bo v ljubljanskem Mestnem gledališču premiera komedije Eduarda de Filippa »O, te prikazni«, v režiji Jožeta Tirana. Na sliki prizor s te uprizoritve

»Vojak Tanaka« na Delavskem odru

Drvi se bo na Delavskem odru v dvorani Doma sindikatov spet dvignila zavesa ter nam odkrila svet misli in idej nemškega

Prizor iz Kaiserjevega »Vojaka Tanake«

ga ekspresionističnega dramatika Georga Kaiserja, ki ga naša publika doslej še ni poznala. Avtor je v svoji socialnokritični drami »Vojak Tanaka«, ki jo je napisal kot emigrant med drugo svetovno vojno v Švici, izrazil močan protest proti nasilju in grozotam, ki jih prinaša vojna. Delo je režijsko pripravil režiser celjskega gledališča Branko Gombač, ki sodi danes že med naše pomembnejše mlade režiserje.

S tem bo spet uresničen načrt Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, ki ima namen s teoretičnim in praktičnim delom pri Delavskem odru vzgojiti stalen kader režiserjev in igralcev amaterskih gledališč ter pomagati tistim, ki že delajo v teh gledališčih, da bodo lahko izpopolnili svoje znanje. Tokrat so začeli popolnoma na nov način. Zbrali so člane številnih igralških druščin od Ptujca, Brežic in Trbovelj, tja do Kočevja, Javornika in Izole ter jim ob enomesečnem delu na odru govorili tudi o osnovah dramaturgije, o pisanju režijske knjige, o igralških stilih, o scenografiji, o odskrem jeziku, o maski, praktični režiji in kostumih. Predavanja so vodili naši znani gledališki delavci, kot je režiser France Jamnik, scenograf Niko Matul, igralec Maks Furijan, kostumograf Alenka Bartl-Serševa, Branko Gombač in drugi. Delo ni bilo lahko, najtežje pa je opravil režiser, ki se je boril z osnovnimi problemi, kot so različni dialekti na odru, disciplinirano delo ter čim vernejša realizacija in osvoboditev igralškega stila in režiserskega koncepta.

Svoje vtise in rezultat enomesečnega dela so udeleženci tečaja in realizatorji Kaiserjevega dela »Vojak Tanaka« pokazali ob razgovoru, ki so ga imeli minulo sredo in na katerem so se predstavili občinstvu. Režiser Branko Gombač je govoril o svojih zamislih in delu na odru, prevajalka Olga Ratejeva o prevodu, dramaturg Marjan Belina o dramaturgiji pri Kaiserju, Alenka Bartl-Serševa je hkrati z razlago

prikazala nekaj kostumov, posamezni igralci pa so nastopili kot recitatorji. Tak način uvajanja občinstva v neko dramsko delo je za Delavski oder nov, vendar zelo koristen, kajti oder še nima svojega stalnega številnejšega občinstva, ki pa ga bodo morali pridobiti.

Po premierni predstavi bodo z »Vojakom Tanako« obiskali številna središča Slovenije, kjer bodo s predstavo in razgovori pojasnjevali sistem svojega dela, svoje izkušnje in vse, kar so v enomesečnem praktičnem in teoretičnem delu v Ljubljani pridobili. V svojih amaterskih gledališčih pa bodo pridobljeno znanje in izkušnje praktično uporabili.

ib

Nekaj vtisov ob prenovljeni »Kali«

Ker smo o domačem filmu »Kala« pisali že ob njegovih prvih predstavah na avtomobilski cesti in pozneje na puljskem festivalu, se bomo tokrat omejili zgolj na nekaj bežnih vtisov, ki smo jih povzeli pri naših kinoobiskovalcih, iz razgovorov znan-

cesti, so jo sprejeli prisrčno, a vendar malce zadržano. Ideja filma, prikazati grozote vojne in razdeljanje v človeku in njegovi okolici, je bila v scenariju sicer nakazana, a zelo nejasna, neopetna in preveč dvignjena nad vsakdanje človeško dojema-

njihove sodbe zelo različne: nekateri trdijo, da so sodbe iz puljske arene še vedno veljavne in da tudi novi popravi »niso rešili Kala«, drugim film ugaja, njihove pripombe so mi-lejše — povojnejše, tretji in to je predvsem mladina, ki vidi in ocenjuje predvsem nastop živali, pa je najbolj zgovorna. Budno spremlja prizor za prizorom ter reagira na vsako, še tako neznatno spremembo. Smeje se prizorom s pustnimi semami, smeje se veselju vožnji na saneh, odobrava Kalin odpor in sovražstvo do črnih vojakov in njeno ljubezen do gospodarja, nema in tiha pa je ob grozotejnih dejanjih, ki so mučna in grozljiva tudi za odraslega človeka, prizadeto spremlja svojo junakinja na poti k Murku in nazaj k človeku in se veseli novega življenja.

Manj prizadeto in manj pozorno pa spremlja publika igro ostalih igralcev, kajti njena pozornost je osredotočena na Kalo, na kamero,

ki drsi po zasneženih in ozetelnih planjavah, na posmetke v prirodi, ki so v posameznih prizorih izredno lepi, polni in izbrani, na prizore, ki izstopajo iz celotnega dogajanja.

Na splošno pa je težko presojati »Kalin« ljudi in njihove značaje, saj jim je scenarij odmeril le obrobne poteze in jih zaradi tega tudi ni bilo mogoče realizirati v jasno, čiste in razvijajoče se karakterje. Zato pa so bolj izraziti in čisti fotografirski posnetki ter izdelava posameznih prizorov in to spet predvsem prizorov z živalmi.

Čemu pa je potreben tisti naivni detalj z otroškim jokom, saj je gledalcu porajanje novega življenja že tako jasno? — me je vprašal znanec in o tem sem se spraševal tudi sama in se sprašuje še marsikdo. Čemu tolika zmešnjava v stilih, čemu v scenariju tolika čiste simbolike in tako malo zunanega dogajanja, čemu...

ib

Kongres jugoslovanskih zgodovinarjev v Zagrebu

Od 23. do 25. novembra bo v Zagrebu II. kongres zgodovinarjev, ki ga organizira Zveza zgodovinskih društev Jugoslavije. Ker bo kongres v času, ko mineva 40 let od ustanovitve jugoslovanske države, bo eden od glavnih referatov na plenumu referat dr. Bogdana Krizmana o usta-

novitvi jugoslovanske države leta 1918. Dr. Branislav Djurdjev bo imel na plenumu referat o vprašanju periodizacije zgodovine. Med drugim bodo na plenumu razpravljali tudi o vprašanju programa zgodovinskega pouka na gimnazijah. Kongres bo delal v petih sekcijah: za antično zgodovino, za zgodovino srednjega veka, za zgodovino 17. in 18. stoletja, za zgodovino 19. stoletja in za zgodovino 20. stoletja. Iz Slovenije je za kongres zgodovinarjev prijavljenih okrog 130 udeležencev, med njimi dr. Jože Kastelic, dr. Josip Korošec, doktor Bogo Grafenauer, dr. Milko Kos, Ferdo Gestrin, Jože Sorn, dr. Franc Zwitter, dr. Metod Mikuš, Franček Saje in drugi.

PRIZNANJE NAŠI GRAFIČNI UMETNOSTI

Oregon State College (Oregonška državna univerza) je odkupila za svojo zbirko moderne grafične umetnosti 100 listov jugoslovanske grafike. Vodstvo zbirke je odkupilo našo grafiko z namenom, da bo prirejalo v prihodnjih treh letih razstave po vseh večjih ameriških mestih. Dolej so odkupili podobno kolekcijo samo od Francozov in Italijanov.

To razstavo je pripravila Moderna galerija na vabilo g. v. Groschwitza, vodje grafične zbirke muzeja v Cincinnatiju. Oregon State College ima eno največjih svetovnih zbirk sodobne grafike in pomeni to odkup veliko priznanje naši grafični umetnosti.

Prizor iz filma »Kala«: Helena Kordaš in Jure Doležal

cev in neznanec na ulici, v dvorani, kavarni ali ob pogledu na okusno in pestro reklamo po naših ulicah in izlozih.

Upam, da ne preštravam, če trdim, da smo prvotna Vibe filma pričakovali z velikimi upi, z nestrpnostjo in tihimi, iskrenimi željami v uspeh. Tudi obeti so bili lepi, čeprav smo že od vsega začetka z rahlo bojaznivo sprejeli zgodbo o pelci Kala, ki jo vojne grozote povlačijo in tudi uničijo, kajti na filmskih platnih smo pred njo videli že nekaj uspešnih in tehnično ter igralsko dobro uprizorjenih del z živalskimi junaki Lassie. In ko je Kala prvič nastopila pred mladimi graditelji na

nje, zato tudi režiserja, kljub vseh svoji spretnosti, iznajdljivosti in znanju nista mogla ustvariti in nadomestiti tistega, kar je že scenariju primanjkovalo.

In ko sem te dni opazovala publiko, zlasti mlajšo, v dvorani ter poslušala njene razgovore, sem se prepričala, da so »Kalo« tudi tokrat sprejeli prisrčno in toplo, vendar tudi sedaj ne brez pomislekov. Film so po puljski premieri dopolnili z novimi scenami, krčili z manjšimi izrezi ter spojili posamezne scene prizore z verzji Cirila Zlobca v želji, da bi film pridobil na enotnosti in jasnosti. In če sedaj poslušam razgovore ljudi, lahko ugotovim, da so si

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE«

Ljubljana

Petkovškovo nabrežje 25

Poštni predal 42

Ordrežite in nam pošljite

Znakca za isto

LIST ZA LISTOM — NAŠ PRIJATELJ

Ivan Kušan

VARUJTE SE IZDAJALKE!

Pri »Nolit« v Beogradu je te dni izšel roman zagrebškega pisatelja Ivana Kušana, ki ima naslov »Razapet između« Delo je zajeto iz ilegalnega življenja Zagreba v zadnji vojni. Gre že za četrto izvorno pripovedno delo petindvajsetletnega avtorja. V tisku ima še en roman, naslovljen »Zidom zazidania, ki bo izšel v Zagrebu.

Gre do — kar je pomenilo: bliža se zeleni avtomobil z rešetkami, v katerem vozijo njih in njegovega brata, v njem, ki je tako blizu, pa to pušča občutek žalosti, ne večji kot pri slovesu na kolodvoru; ko se mu je pa pridružila tudi zavest, si je bil svesti, da je treba sočustvovati in obupovati zaradi tega. Če bi bil ničvrednej, upa pa, da ni, bi ga navdalo občutek zadovoljnosti, ko bi se spomnil besed, da bo sedaj on nadomestil brata (oziroma, da bo tak, kakršnen je bil brat); skoraj dvomil je, da bi nastala ta sprememba v njem, da se ni zgodila ta nesreča in ta izdajka. Samega sebe je sovražil zaradi takih misli, medtem ko je z očesom spremljal zeleni avtomobil in rešetke, skozi katere morda mnogi ne bi videli nisečar, on pa je videl: videl brata in Janko, čeprav je gledal v nogo, ki ne bo več tisto, kar je bila še včeraj jutraj, in za kogar se začena novo življenje, pa bo minilo veliko časa, prečen se bo privadil in postal tako močan kot je on zdajle, ko gleda tujo usodo na kolesih. Gre do, kar je opozarjalo tudi na to izletniško motorno kolo, ki je v nemarno, toda z brzino drvelo po drugi strani.

Njegovega brata spremljajo in zvedeli bodo, kje je. To lahko pove še materi in strini, hrano mu bosta pošiljali, pa tudi sicer je bolje, da vesta, kje je, kot pa da ne bi vedeli. Morda bi bilo mogoče kaj ukreniti.

Ni verjel, da bi bilo mogoče karkoli ukreniti, toda prepričan je bil, da je treba tako misliti, in mislil je. Plameni so iznova predrli skozi platane in pržigali sveče na asfaltu kot na oltarju. Zalovanje za tujimi usodami (ponosen je bil, ker bratove ne ločuje od drugih) je nadomestil mir na trgu, ki ga je prevzel kot zrak. Poizkušal se je čim bolj stegniti in se odpočiti na klopi, kajti nemi prespana noč je z vseh strani grizla vanj. To ni bila resnična utrujenost niti zaspanost, to je bilo predvidevanje utrujenosti in kesanje mesa. Roka ga je bolela (tisti ga je venomer odrival v to stran, tako sta sedela), pa je zdajčkal čudež, kot ga je včeraj, bi se bil resnično razočaral, to je bilo jasno že od daleč. Nizek človek je bil to, debelusen, hodil je racavo in počasi, plešo je imel sredi peplnatih las in očala je nosil, ki so obline njegovega obraza delala še bolj okrogle. Kljub temu bi ga spoznal po nečem, desno roko je očitno nenehno stiskal v pest, to pa veliko pomeni. Stopal je proti njima, kot da bo odkorakal med njima, skozi sredo klopi, ne da bi se zavedal prostora, tako da se je on skoraj začudil, ko se je Slavko pazno vzel na pločnik. Ker je čutil, da ga Mirko ne bo pozdravil, je tudi sam privzel izraz upokojenca, ki ne ve, da vse Rusije ni moč odrezati, ne glede na to, kaj se dogaja na Krimu. Da ga je pa Slavko poznal, je ugotovil po nemiru za stekli, ki si ga je razlagal kot nezaupanje, kar mu je bilo všeč, ker bo moral spremeniti svojo sodbo o njem. Pa vendar ni razumel Slavkove nelagodnosti spričo njega, ki je bila očitna, od začetka namreč, pozneje, ko se je vse že zgodilo, pa je bilo tako vseeno. Glas izpod očal ni bil okrogel kot obraz (se pravi mehak), ampak tak, kakršnega si je predstavljaj, hrapav, zadržan, toda odločen kot toča, ko je spregovoril:

— Verjetno jih peljejo na S-sko cesto. Vse je jasno — in obrnil se je naravnost proti njemu, gledal na sredo klopi, kot da jo bo ta hip prežagal na dvojce — tole je za brat, ali ne? Težke vesti, toda človek mora biti hraber.

Hotel je nekaj reči, toda besede so se mu zmedle in se upehale na poti navzgor, pa je molčal. Mirko je v zvoku Slavkovega glasu začutil nekaj neznanega za svojega soseda in vprašujoče je gledal v steklo pod plešo, to pa je pomenilo, kot da hoče reči, no, zini že enkrat. Ni odgovoril, iz obzirnosti, pač pa je potegnil iz žepa svojega suknjiča zmečkan papirček in ga potisnil v iztegnjeno dlan. Nekdo, ki je bil oropan vzajemne zaupljivosti, pa se je delal, kot da skuša pojasniti jesen in kot da je slučaj hotel, da je prisoten. Vedel je, da bo tudi sam postal pomemben, pa je čakal svojo uro in ni se zmotil. Pa tudi presenečen ni bil, ko ja zašumel papir in je neukročni Mirkov glas spregovoril tonjele kot dotle, mlačen kot dežnica ušesom:

— Izjemno močan moraš biti — to je govoril njemu, mogoče

prvič naravnost, in ker je to čutil, je bil prvi hip nedostopen kot trdnjava, potem se je pa vdal, ker ni znal glumiti niti oholosti — danes bomo videli, kaj lahko storiš za nas, deloma pa tudi za brata. Slavko, imaš mogoče že kak načrt?

— Najprej mu daj, naj prebere — so spregovorila očala od zgoraj, potem pa: — To piše Janko.

Z drhtečo levico je pobožno prijel papir, to je bilo zanj prvo

ni bilo na svetu ničesar več razen njih, pokončnih, pretečnih. Najprej so se podrlje platane, potem nebo. Bilo je konec sveta.

VARUJTE SE KSENIJA IZDAJALKA

Ksenija izdajalka
Ksenija
Oropna slehernega čustva, oropan samega sebe je visel izven prostora, v katerem človek misli, bilo mu je, kot da šele odkriva svet, odnose med stvarmi. Vrvež barv, zelenih in lesketavo

veliko priznanje, v tem papiru, bilo je kot nekakšno odlikovanje; ganjen je bil, da so mu skoraj solze silile iz oči, in najraje bi ju bil oba objel, tako enakega se je počutil z njima. Pri priči mu je bilo jasno, čeprav ni nikoli slišal nič podobnega, da je Janko papir izpljunil iz ust, skozi okno z rešetkami, zato je bil tako vlažen in lepljiv, toda ni semu gnusilo. Odvil ga je skrbno in počasi, kot nekaj svetega. Kako dolgo je bral štiri besede, se ni zavedal; niti tega ni vedel, ali jih je prebral naglas ali v sebi, enkrat ali večkrat; toda na lepem

rumenih, je videl nekeje v daljavi, potem navpične poteze, gozd navpičnega. Vodoravne črte kot nasprotje temu, potem pa zopet amorfni Nič in nekakšna amorfna bolečina. Veliko časa je minilo, tako se mu je zdelo kasneje, preden je opazil kolobarje, ki so vrtoglavo poplesavali pred njim, in da je zaznaval konkretni svet okrog sebe, da je slišal. Po glasovih obeh ni utegnil razločiti, kdaj govori kateri izmed njiju, kajti medtem je bil sedel tudi Slavko, tako da ni bilo razlike v višini, od koder je prihajal glas, kar bi mogoče lahko dognal, raz-

zumel je pa oba. In odgovarjal je sovsnivo in logično, ne da bi vedel, ali ima kak pomen ob takle priložnosti občudovati samega sebe ali se prezirati, razen tega pa je želel, da bi čimprej ostal sam. Niti hip ni podvomil, da bi mu lahko zmanjkalo odločnosti, toda čudno, kot da ga je nekaj potisnilo z brega, in sedaj je slepo drvel naprej, potem pa vprašal, kot da gre za igro s kartami:

— Kaj sedaj?

In ona dva sta, presenečena zaradi nepričakovanega, suhega vprašanja, menda edinega, ki ga nista predvidela v takem hipu, ker sta pač vedela za znanje med njim in njo, zrla drug v drugega človeka, ki bo spregovoril prvi, dokler nista vprašala (eden izmed njiju, zanj ni pomenilo to nikakršne razlike), ali ji je bil povedal, kdaj gre do in sploh o tem, zlasti še o kraju. Ne, je odgovoril s tujim glasom, nič da ji ni govoril, kar je bilo res, ker je zavlačeval s slovesom, čeprav je ona slutila, ker je delala z njimi in vse doslej bila njihova, mogoče v večji meri kot on (oziroma: tako se mu je samo po sebi zdelo, vse dokler ni bil napisan tale listek). Ne, z nikomer izmed ostalih ni bila zadnja dva dneva, pa tudi če bi bila (mogoče je videla njegovega brata), od njih za trdno ne bi ničesar zvedela.

— Prav — je dejal oni, toda z enim samim glasom — potem se nam nocoj ni bati.

Pa sta kljub temu to zahtevala od njega, on je tudi pričakoval. Danes, ko pojde k njej, delala je do treh, mora čim več zvedeti, naj velja, kar hoče, na vsak način (in razume se, nič ji ne sme izdati, slovesa torej ne bo, mar je v teh okoliščinah sploh pomembno? Zdjaj mu sploh ne bi smelo biti pomembno!), kaj vse ve o njih, o kom, da bi se po tem lahko ravnala, pričakovala: mogoče še nekateri drugi, iz tiste dru-

gobe bo potrebno, da nocoj zbege skupine (za to drugo skupino on ni vedel). Kar je pa najbolj važno, ne sme je pustiti same, zlasti če bo videl, da ve preveč.

— Če začne dvomiti, jo boš moral zadržati s silo. Za trdno računava s teboj.

Ob desetih (ob dvaindvajsetih, kot pravijo včasih), in zopet pri podvozu, to naj bi bil zadnji stanek, pred tistim o polnoči seveda. Takrat jima bo povedal, točno tako sta dejala, kot da pripovedujeta o nekakšnem vselem doživljanju, takrat jima bo povedal, kaj je zvedel, na vsak način, in tudi onadva mu bosta povedala, če se je kaj spremenilo in mu dala zadnja navodila. V njuni glasovih je čutil, pa tudi v njima samima, neko približevanje na pol poti, zblizanje z njim, ki si ga je tako želel, in sedaj je bilo treba le da on prehoči svojo polovico, pa da jima bo popolnoma enak, on pa se ni mogel odločiti, ker je menil, da se ne more zanesti nanju, koliko je v vsem tem zaupanja in koliko opreznosti. Toda kljub vsemu, to, kar sta zahtevala, je lahko storil samo on, in laskalo je tistemu delu njega, ki je bil še zanaprej subjektiven, in s tem delom se je nasmejal nekako nedolžno, in nič več. Celu začudil se je, ko je slišal reči samega sebe:

— Na mene lahko zadržno računata. (Z avtorjevimi dovoljenjem prevedel T. P.)

Tone Čufar

GOSPOD IN UŠI

Vlada tri dni niso nikamor več poklicali. Spraševal je orožnike, kaj nameravajo z njim, pa so ga na kratko odpravili, posvetovali se je z jetniki, pa so samo skomigavali z rameni. Se najbolj ga je razvedel mlad potepuh, ki je ure in ure razlagal napete pustolovske romane, razvnel domišljijo zaprtih ljudi in jim kraljal čas. Vlado mu je obljubil skoraj novo obleko. Bajje jih je imel kak ducat v mestu pri svojem prijatelju, tovarišu s tehnike. Pri njem je prenočil in pustil svoje kocke, preden so je zglasil na policiji.

»Kaj si neki misli,« ga je skrbelo. »Da bi vsaj dobil z njim zvezo. Poslal bi mi jedi, denarja, perila. Plašč potrebujem.«

Nekoga od zaprtih naj bi spustili drugo jutro na svobodo. Ponudil se mu je, da obišče tega tehnika. Gospod mu je naročil, kaj potrebuje, mu dal prijateljev naslov; a drugi niso verjeli, da bo izpolnil naročilo.

»Od desetih komaj eden drži besedo,« je pojasnjeval Rajko.

»Jaz nisem izmed onih devetih,« ga je zavrnil jetnik. »Kako pa mi bo verjel vaš prijatelj?« se je obrnil k Vladu. »Kaj naj mu rečem?«

Gospod je odvihnil ovratnik suknjiča in izza gumbenice snel znak veslaškega kluba.

»Dajte mu tole in recite, da pozdravljam bruc-majorja Zmaja. Saj ne pojdete zastojk k njemu. — O, ko bi mogel biti v vaši koži! Tu je, da bi znorel. Jaz sem vajen morja, ne pa teh sten!«

Ta dan je doživel spremembo. Odvedel ga je orožnik. Jetniki so se na široko razgovorili o njem. V skupnem zaporu se navadno vsaka storiča temeljito premelje, da od samih ugišan marsikoga glava boli.

»Njemu mora biti res hudo,« je dejal Januš. Mi smo nekam bolj vajeni desk in podobnega. Lahko je nedolžen.«

»Nedolžen!« se je oglašil možakar, ki je sedel zaradi pijanstva. »Nikar, nikar! Je že kje goljufičil, če nima kakšne špijonaže na vratu.«

»Težke kalibre zapro v samice, posebnost špijone,« ga je zagovarjal sofer. »Morbiliti gre samo za kakšno pomoto. Jaz na primer svoj živ dan nisem mislil, da bom kdaj v zaporu. A vidite smolo. Neroden ovinek, slaba zavora, polomljen plot, pa smo tukaj! Nekaj podobnega je lahko z gospodom Vladom.«

»Hahaha!« Pijanec se je tolkel po kolnih. »Naivnost! Taki ne kradejo žemelj! Nekaterim gre po sreči in narede kariero, drugim spodleti in jih lepo zamehurijo.«

Večina jetnikov mu je dala prav. Nekdo je povedal zgodbo o kralju, ki je pregledoval ječe. Vsi obsojenci so mu zatrjevali svojo nedolžnost, le star cigán je dejal: — Nekaj je moralo biti. — Kralj je izpustil, ker mu je prijala ciganova odkritost.

»Nekaj ima skoraj vsakdo, če ne dru-

gega pa smolo, da so ga ujele,« je govoril starešina in zahteval mir. Rad je drnjahal, da prespi svoje skrbi. Aretrali so ga bili v gostilni, ko je prepeval s tovariši. Sprva je upal, da ga kmalu izpuste, potem je pa vse kazalo, da mu bodo prišli do živega zaradi nekkih vlomov v trafike. Cez dobre pol ure se je povrnil Vlado. Sel je k oknu in se zagledal skozenj. Ko sam ni ničesar pojasnil, so ga spraševali: kako je, kdaj pojde na svobodo.

»Nič še ne vem. S pisarjem sva se veliko pogovorila. Ne smem se pritožiti. Bil

je rob za robom, gubo za gubo. Kmalu si je požvižgal in med nohti palcev je komaj slišno počilo.

»Pa sem jo, špijono!« je vzkliknil zmagovito.

Tudi drugi so šli na lov za ušmi. Gospod je škilil na roke, ki so obračale umazane srajce. Zaporu se je bil vsaj malce privadil, zdaj sta ga pa prevzela gnus in bojazen pred golaznjico. Že vse dni ga je po malem srbelo, zdaj ga je pa začelo kar na veliko. Izogibal se je dotika z ljudmi. Ko je Rajko povedal, da bo novi špijoni

Te dni je pri Cankarjevi založbi v Ljubljani izšla knjiga Tone Čufarja »Nova gaz«, kritični izbor njegovega dela. Izbor in opombe so delo Cvetka Zagorskega, kratek zapisek o pisatelju pa je napisal Mitja Mejak. Knjiga prinaša dve poslednji Čufarjevi pismi iz ječe, Staršem in Dekletu, ki sta literarno in predvsem človeško pomembni in zanimivi, sedem novel in črtic ter nedokončani roman »Ljudje iz kleti«.

je skrajno vljuden, a tudi prebrisan. Lahko rečem, da sem ga nadvaldal.

»Kakšno zadevo?« je zanimalo pijanca. »Svicarji imajo nekaj zoper mene. Najprvo izkazujejo gostoljubnost, potem pa tiralce pošiljajo za človekom.«

»Oni že vedo, zakaj.«

Tu pa tam je še kdo kaj vprašal, ko pa Vlado ni dal jasnih odgovorov, so ga pustili pri miru. Razvneli so se v pogovori o politiki in ženskah, se lotili vohunstva z očividno namero, da izvabijo Vlado kakšno skrivnost. Gospod jim ni šel na lim. Tudi Rajku ni bilo všeč njihovo duhovljenje. Če so govorili o dobrem vinu, jedaci, o tovariših in zaporih, se je brž oglašil, nič mu ni šlo k srcu. Še ženske ne, ko je malokdo srpel, da bi jih ne omejal. Beseda je tekla o špijonkah. Rajko je vstal, se delal važnega, da je vse potihnilo, potem je vprašal:

»Ali je kdo med vami, ki ga srbi samo jezik, koža pa nič?« Vsi so zinjili vanj, najbolj deb-lo ga je gledal Vlado. Starešina se je slekel do pasu, obrnil srajco, stopil k oknu in jo natančno ogledoval. Preiskal

zavil gostanec, ga je radovednost prignala čisto k njemu.

»A takšna je uš!«

Jetniki so se čudili, da ne pozna prijateljic zaporov, vojašnic, front, zanemarjenih kvartirjev. Pijanec se je hudo zakrohotal na gospodov račun, potem je pa povedal zgodbo o srečanju uši z avstrijskim cesarjem Francem Jožefom v Judenburgu.

»Cesar je pregledoval vojašnico. Prišel je iznenada, nič napovedan. Sprehajal se je po dvorišču. Vojski so imeli odmor in jim tisto uro ni bilo treba nikogar pozdraviti. Cesar je šel mimo soldata, ki je trebil uši. — Kaj delaš? — ga je vprašal. — Uši stran mečem, — je odvrnil vojak. — Bravo! — je dejal cesar, ga potrepljal po rami in mu stisnil goldinar. To so videli drugi vojski. Mlad korenjak se je polakomnil denarja. Rad je gostil tovariše in napiljal vročim ljubican, pa mu ga je zmeraj zmanjkalo. Gledal je za cesarjem, kam bo krenil, nato mu je pohitel z druge strani naproti in ga počakal v travi. Ko je starec prikraval naprej, je tudi njega povprašal, kaj dela. — Uši iščem, — je od-

govoril vojak. V mislih je že plačeval s cesarjevimi goldinarjem dolgove po gostilnah. — Tako? se je zavzel cesar. — Oni tam jih ima toliko, da jih stran meče. Kar k njemu! — Starec je odromal dalje, vojak se je pa z dolgim nosom skrtil pred tovariši.«

Dobra volja se je razlezla po zaporu. »Uš se sporazume celo s človekom,« je trdil pijanec.

Neverno so ga gledali in se mu krohotali.

»Med svetovno vojno smo se dolgočasili po barakah, pa smo jih dresirali kakor konje ali pse. Postavili smo jih sredi sobe. Poprej smo se razvrstili po vseh kotlih. Uši so lezle sem in tja, ko so pa zaslišale v enem kotu govorico, so jo vse ubrale naravnost tjakaj. Preden so primarširale blizu, so potihnil in se oglašili drugje. Uši so obstale, pomigale z ušesi in ubrale v smer, od koder so čule glasove.«

»Ta je pa bosa,« je menil mlad fant.

»Kako naj bi našle človeka, če bi ga ne poznale po glasu!«

»Potemtakem se jih mutcem ni treba bati?«

»Brigajo me mutci! Vem, da so uši vražje brihtne in amen!«

»Drži!« se je razgrl rudar. Ta večer je imel odromati naprej in je bil boljše volje. »Uši celo v zgodovino posežejo. Pred nekaj sto leti sta se spoprijeli dve vojski. V eni so pred bitko počedili uši. Moštvo je zaspalo. Na drugi strani so pa ušem prizanesli. Vojske so ščetale toliko časa, da so vsi razdraženi vdrli v nasprotni tabor in ga poklali. Poveljnik zmagovalcev je hotel uši odlikovati, pa jim ni mogel pripeti medalj. Od takrat so uši zmeraj na fronti, prej so pa žene hodile s soldati.«

Gospod je v vsakem videl ušivca in se bal njegove družine. Srbelo ga je zmeraj bolj. Posvetoval se je s soferjem, ki se je tudi trebil. Vlado je menil, da jih ni v čistem perilu. Januš pa mu je razložil, da gre do čisto najraje. Drugo jutro je gospoda preveč srbelo, da ne bi slekel srajce. Za robom pod pazduho je iztaknil uš in jo nerodno zmazal med nohti.

Bila je prva, ki jo je ubil v svojem življenju.

Poslej se jih lep čas ni otrešel. Čistil se je tudi po večkrat na dan, se slekel do gola in se odražal od ostalih kakor grški bog od sužnjev. Tu pa tam kakšna uš, to je še nekako prenesel. A kmalu so prignali cele trume aretirancev. Pobrali so jih po hlevih in različnih brigah. Tedaj se je Vlado čutil mučenika. Dan in noč je moral prečepeti na tleh, stisnjen od vseh strani. Samo na sprehodu se je malo razgibal, očediti se pa ni mogel več, a prav zdaj bi moral biti najbolj buden pred ušmi. Bolelo ga go kosti, dušilo ga je od smrada in srbelo, srbelo...

Vsaka ura se mu je zdelala neskončno dolga.

DROBNI OGLASI

DOSTAVNI AVTOMOBIL KUPIM (na obročno odplačevanje). Ponudbe s opisom vozila in najnižjo ceno pošljite na upravo lista pod »Dostavni-avtomobil«. 4338-k
KUPIM VPREZNO KOSILNICO s žetvenim priključkom, ali zamenjam za pristno vino (Dolenjski cviček). Naslov v upravi lista. 4343-k
PRIMERNE PROSTORE za hranjenje velikih količin jabolk v bližini beogradskega živilskega trga da ugodno v najem — možna je tudi osebna zaposlitev. Interesenti, obrnite se na Zorana Pašalića, Beograd, Djurićeva 4. 17637

VISOKOKVALIFICIRANEGA POMOČNIKA KROJASKE STROKE isčem za takojšnjo zaposlitev. Ponudbe pošljite na podružnico »Ljudske pravice« Koper, pod št. 244. SPOSLOJNI PROJEKTIVNI BIRO v Ljubljani, Kidričeva ulica, PRODAJA STARE RISALNE MIZE. Prednost pri nakupu imajo državne ustanove, gospodarske in družbene organizacije. 4341-p
UGODNO NAPRODAJ: postelja, nočna omara, otroški čevlji št. 35 in 37, dve sliki, ženski čevlji št. 37, 1 litoželezna školjka, okovje za lončeno peč, otroški suknič itd. Naslov v oči odd.

ITM
INDUSTRIJA TRAKTORA I MAŠINA
 BEOGRAD, Tošin Bunar 268
 sporoča, da je svoj UVOZNO-IZVOZNI ODDELEK preselila
 v Beograd, Dobrinjska 10, IV. nadstr., tel. 31-490

KOMISIJA ZA SODELOVANJE Z MEDNARODNIMI ZDRAVSTVENIMI ORGANIZACIJAMI
 razpisuje
natečaj
 za štipendije ameriške tehnične pomoči za leto 1959
 in sicer za naslednje programe:
 — 2 štipendiji po devet mesecev — za sanitarno arhitekturo;
 — 2 štipendiji po šest mesecev — s področja virusologije;
 — 1 desetmesečno štipendijo — za zdravstveno statistiko (kandidat mora poznati epidemiologijo);
 — 1 desetmesečno štipendijo — za epidemiologijo (kandidat mora poznati zdravstveno statistiko);
 — 2 štipendiji po deset mesecev — za sanitarne inženirje (sanitarna tehnika);
 — 1 štipendijo od štirih do šestih mesecev — za rehabilitacijo neuropsihiatričnih bolnikov;
 — 2 štipendiji po deset mesecev — za organizacijo zdravstvene zaščite;
 — 2 štipendiji po šest mesecev — za uporabo izotopov v medicini;
 — 1 dvanaestmesečno štipendijo — za proučevanja raka;
 — 1 štirimesečno štipendijo — za vprašanja prehrane;
 — 1 štirimesečno štipendijo — s področja blokemije.
 Štipendije po devet ali več mesecev bodo dodeljene za obisk določenih šol v ZDA ali v Evropi.
 Hkrati s prošnjo predložite življenjepis (zajemite čas okupacije kakor tudi podrobno navedite delo v zdravstveni službi), priporočilo ustanove ali fakultete, kjer ste zaposleni, oziroma Sveta za ljudsko zdravstvo ljudske republike, potrdilo o znanju angleškega jezika (izda ga lektor na fakulteti ali profesor višje gimnazije) ter kolek za 30 din.
 Prijave pošljite na Komisijo za sodelovanje z mednarodnimi zdravstvenimi organizacijami, Beograd, Savska 35.
 Prijavni rok je mesec dni od dneva objave tega natečaja.
 3540

Carinarnica na Reki
 bo 12. in 13. novembra 1958 ob 9. uri v svojih prostorih na Obali 10 Rujna
prodala na javni dražbi
 tole blago:
 Električno 12-cilindrsko »Bosch« črpalko v vrednosti 100.000 din; motorno kolo »Vespa« 125 ccm, vrednost 120.000 dinarjev; stare železne sode; 11 strojnih nožev za rezanje papirja, vrednost 55.000 din; pisalni stroj portabel »Hermes Baby«, vrednost 40.000 din; nylon nogavice; ženske rute iz umetne svile; različno tekstilno blago; bombažaste tkanine; različno bižuterijo in galanterijsko blago; kemikalije in preparate za trajno ondulacijo; fotoaparate, galanterijske izdelave iz lesa; 326 ročnih ur v vrednosti 702.000 din; 14.490 naličnih peres v skupni vrednosti 2.898.000 din in različno drugo blago v vrednosti 5.500.000 din — kot začetni vrednosti pri dražbi.
 Interesenti si lahko ogledajo blago 10. in 11. novembra 1958 v zgoraj navedenih prostorih. Pravico do sodelovanja pri javni prodaji imajo gospodarske organizacije, zadrugne in družbene organizacije ter državne ustanove.
 V kolikor bi ostalo na javni prodaji 12. novembra kaj blaga neprodanega, bo 13. novembra javna prodaja, kjer bodo lahko sodelovali državljani in fizične osebe.
 Pred začetkom javne prodaje 12. novembra morajo udeleženci predložiti pismeno pooblastilo in kavcijo v znesku 10 % vrednosti blaga, ki ga nameravajo dražiti.
 Udeleženci lahko sodelujejo pri dražbi pismeno, s priloženo potrebno kavcijo 10 % vrednosti blaga, ki ga nameravajo dražiti.
CARINARNICA REKA,
 št. 11.506/58
 1660

GOSTINSKO PODJETJE
RAZOR-SLAVEC v Kranjski gori
 razpisuje naslednja delovna mesta za
RAČUNOVODJO OZ. RAČUNOVODKINJO s srednjo strokovno izobrazbo in najmanj 5-letno samostojno prakso;
SEFA CENTRALNE RECEPCIJE s srednjo strokovno izobrazbo in 3-letno prakso, obvladanje nemškega in italijanskega jezika v govoru in pisavi;
SEFA KUHINJE, kvalificiran kuhar s 5-letno kuharsko in slaščičarsko prakso.
 Ponudbe na upravo podjetja do 20. novembra. — Plača po dogovoru. Hrana in samsko stanovanje v podjetju. Nastop službe 1. ali 15. decembra 1958. 4342

INDUSTRIJSKO PODJETJE IZ ZAGREBA
kupuje v Ljubljani
 oziroma bi sodelovalo pri izgradnji poslovnih prostorov, ki se sestojijo iz 2-3 sob s pritliklinami.
 Ponudbe dostavite na upravo »Ljudske pravice« pod št. 4398.

Oglašujte v »Ljudski pravici!«
 Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij GRADBENEGA PODJETJA »GRADBENIK« IZOLA razpisuje naslednja delovna mesta za
mezdnega knjigovodjo s prakso in gradbenega tehnika-kalkulanta s prakso
 Samska stanovanja zagotovljena, družinska po dogovoru. — Pismene ponudbe pošljite v 15 dneh na naslov: Gradbeno podjetje »Gradbenik«, Izola. Ko 245

Generalna direkcija Jugoslovanskih železnic
 razpisuje
prvo javno ofertno licitacijo
 za dobavo iz domače proizvodnje:
 — 200 štiriosnih tovornih vagonov za normalni tir za prevoz gramoza v predračunski vrednosti 1.365.000.000 din z dobavo od 1959. do 1961. leta;
 — 14 petdelnih kompletnih motornih vlakov za ozki tir (0,76) v predračunski vrednosti 2.100.000.000 din z dobavnim rokom do konca 1961. leta;
 — 1 dinamometriški štiriosni vagon za normalni tir v predračunski vrednosti 42.000.000 din z dobavnim rokom do konca 1959. leta.
 Licitacijski postopek bo 19. decembra 1958 ob 10. uri v nabavnem oddelku Generalne direkcije Jugoslovanskih železnic v Beogradu, Nemanjina 6/III, soba 573.
 Lahko ponudite v skupni označeni količini za vsako vrsto naštetih vozil posebej.
 Pismene ponudbe v zapečatenem ovitku pošljite po pošti na isti naslov z oznako na ovitku: »Licitaciona ponuda za 19. XII. 1958« ali licitacijski komisiji na dan licitacije do njenega začetka.
 Ponudbe lahko predložijo samo domači proizvajalci in to na osnovi pogojev in tehnične dokumentacije, ki jo lahko dvignete vsak delovnik pri investitorju.
 Iz Generalne direkcije Jugoslovanskih železnic, Beograd 3594

Čuva usnje - daje sjaj
ILIRIJA
 KREMA ZA ČEVLJE

Upravni odbor Obrtnega podjetja »Pekarna« Izola razpisuje delovno mesto za
RAČUNOVODJO
 Pogoj za sprejem: srednješolska izobrazba z najmanj 3-letno prakso v samostojnem vodenju računovodskih poslov v proizvodnem podjetju ali nižja šolska izobrazba s 5 do 8-letno prakso. Ponudbe z opisom dosežanega službovanja pošljite upravi podjetja do 23. novembra 1958.

»DOJENČEK«
 LJUBLJANA Cankarjeva 7
 Vam nudi bogato izbiro perila in pletenin v vseh velikostih za vaše malčke!

Ko obiščete razstavo »Sodobna elektronika« na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, si oglejte najnovejši in najcenejši
avtomobilski sprejemnik
 katerega izdeluje
FABRIKA ZA ELEKTROMECHANIKO IN ELEKTRONIKO »RUDI ČAJVEČ«, BANJA LUKA
 Aparat je primeren za vgraditev v vse male avtomobile Fiat 600 i. dr. Cena 50.000 din.

 Auto-prijemnik AP-TM-2 namenjen za mala vozila
 Majhen po svoji izvedbi, a zelo velik po svoji zmožnosti
AP-TM-2
 namenjen je in konstruiran za vsa mala avto vozila domače in tuje proizvodnje!
 TOVARNA RAZSTAVLJA V I. NADSTROPJU NA DESNI STRANI!
 4345

Novo znižane cene avtomobilom
»CRVENA ZASTAVA« po licenci **FIAT**
 Potniški avtomobil, 1400 BJ, 5-6 sedežev . . . . . 2.970.000 din
 Avtobus, 615 B, 14 sedežev . . . . . 4.950.000 din
 Komunalno vozilo za prevoz mesa, mleka, kruha, 615 B . . . . . 3.750.000 din
 Dodatna oprema za košare za kruh in mleko . . . . . 210.000 din
 Dostavno vozilo furgon, 615 B . . . . . 3.500.000 din
 Sanitetno vozilo, 615 B, z 2 ležiščema . . . . . 3.820.000 din
 Gornje cene so fco tovarna. — Dobavni rok za vsa vozila: takoj po naročilu.
 ZASTOPNIK:
»SLOVENIJA AVTO« LJUBLJANA
 Prešernova 40, telefon 31-238
 4337

TRENTUTNA FIZIKA

Kaj se zgodi v milijoninki sekunde? Odgovor dajejo občutljive ultrakamere

- S streli iz samokresov ugašajo luči po navadi v gangstrskih filmih, zadnje čase pa to delajo tudi strokovnjaki za tako imenovano trenutno fiziko. V zavodih za raziskavo materiala proučujejo spremembe, ki se v fizikalnem svetu zvrstijo v izredno kratkih časovnih presledkih, v tako imenovanih časovnih utripih, ki trajajo ti-
- sočinko ali pa milijonko sekunde.

Človeško oko je prepočasno, da bi zaznalo te spremembe, zato si strokovnjaki pomagajo z izredno občutljivimi fotografskimi in filmskimi kamerami. V njih so zraven zapletenega mehanizma tako imenovane časovne leče, ki omogočajo vrsto natančnih posnetkov, po katerih se dá trenutni dogodek razčleniti in časovno raztegniti, tako da ga navsezadnje lahko spremlja tudi človeško oko.

Na mednarodnem kongresu znanstvenikov in tehnikov v Kölnu so postregli s poročili o najnovejših rezultatih znanstvenih raziskav, o tehnoloških dosežkih pri proučevanju trenutnih dogod-

kov in o dogajanju v fizikalnih telesih pri nadzvočni hitrosti.

Ta znanstvena panoga proučuje zdaj ne le tako imenovane balistične probleme, marveč v zvezi s čedalje večjimi hitrostmi, ki jih omogočajo reaktivni in raketni motorji, tudi zračne tokove, pojave pri trčenju dveh fizikalnih teles s nadzvočno hitrostjo, gibanje letalskega trupa in ukrepe za varnost ljudi. Po posnetkih raziskujejo posamezne stopnje rušitve in razpada določenega telesa, občutljive kamere, opremljene z elektronskimi napravami, pa posredujejo milijone posnetkov v časovnem obdobju ene same sekunde.

Na tem področju sta trenutna fizika in fotografija tesno povezani, proučujeta pa tudi fizikalne pojave, ki nastajajo pri eksploziji, pri preskakovanju električnih isker in pri številnih drugih procesih, pri katerih so značilni dinamični pritiski in visoke temperature. Ti pojavi se kažejo v snovi kot »udarni valovi«, ki se širijo z nadzvočno hitrostjo.

Na kölnskem kongresu so pozornost pritegnili napredek, ki ga je dosegla tehnika na področju trenutne fizike. V nekaterih laboratorijih so že prišli do enot, ki jih merijo s stotimi milijonimi sekund. Člani ruske delegacije, ki je to pot prvič sodelovala na takem kongresu, so poročali o visokofrekvenčni snemalni kameri z lečo mrežo, ki so jo konstruirali po zelo zapletenem postopku. Po poročilih ruskih strokovnjakov snema ta kamera v presledkih stotimi milijonimi sekund. Dva švedska raziskovalca sta pripovedovala o posnetkih, napravljenih v desetimi milijonimi sekund.

Dr. Rieck iz Göttingena je razložil na kongresu poenostavljeni postopek bliskovitega fotografiranja s posebnimi zaklopkami. S to napravo je mogoče

spremljati razvoj in rast rastline. Strokovnjaki so že pred leti izdelali aparat, s katerim je mogoče zasledovati rastlinsko rast, zdaj pa torej lahko to rast tudi vidijo.

Senatna shujševalna kura

Če jim brošure in razni reklamni preparati še niso dali zadovoljivega odgovora, se lahko debelušne Američanke obrnejo za svet na posebej v ta namen ustanovljeno komisijo ameriškega senata. Komisija je, potem ko je zaslišala številne strokovnjake, sestavila in objavila svoje poročilo, v katerem je med drugim

Šola za simulante

Rimska policija je odkrila celo organizacijo lažnih bolnikov, pohablencev in podobnih, ki so beračili po mestu. Organizacija je imela celo svojo šolo za začetnike, v kateri so se ti učili, kako je najbolje simulirati »bolezen«.

5 kg težak zob

Prirodoslovni muzej v Arhangelsku (SZ) je ondan dobil mamutov zob, ki ga je našel neki učitelj. Strokovnjaki sodijo, da gre za desni spodnji mamutov kočnik. Zob tehta okrog pet kilogramov.

rečeno: V Ameriki letno prodajo za 100 milijonov dolarjev shujševalnih sredstev. Reklame, ki je povezana s prodajo tega blaga, ni treba jemati resno. Senat je pozval oblasti, naj posvetijo večjo pozornost pretiranemu reklamiranju teh sredstev. Od česa človek pravzaprav shujša? Na to vprašanje je senat jasno in nedvoumno odgovoril: »Shujšaš, kadar manj ješ.«

Plen

Neznani storilci so ondan izropali blagajno metodistične cerkve v Jacksonu v ZDA. V blagajni so našli samo 300 molitvenikov.

RIO PRESENEČENJE V NEDELJO!

TROJJE NAŠIH VASI

na dnu italijanskega škornja

Po naključju je Medo Pučić iz Dubrovnika odkril pred kakimi sto leti zanimivo posebnost: naš živelj v Italiji. Na potovanju po tistih krajih je stopil Pučić v trgovino in začuden prisluhnil. Trgovec in kupec sta se menila v domači govorici. Pučić je izvedel, da živijo v treh vaseh pokrajine Campobasso ljudje, ki govorijo srbohrvatsko.

S profesorjem Rubertisom sta začela proučevati preteklost našega življa v južni Italiji. Potem so se zvrstili še drugi zgodovinarji in v sto letih odkrili vrsto zanimivih listin, tako da so okoliščine v zvezi z naselitvijo Slovanov v južni Italiji že precej jasne.

Zbiralec narodnega blaga Richard Orel iz Gorice že pet let proučuje omenjena slovanska naselja. Proučil je folklorne, glasbene in etnografske običaje ter druge posebnosti tega srbohrvatskega življa. Naših rojakov je v južni Italiji nekaj nad 4000 in živijo v treh strnjjenih vaseh. Prva se imenuje Acquaviva Collecroce, domačini pa ji pravijo Kruč. Druga vas ima uradno ime San Felice del Molise (rojaki ji pravijo Sfilič), zadnje naselje pa se imenuje Montemitro (v ljudski govorici Mundimitar).

Sprva so menda živeli naši rojaki v desetih večjih naseljih, vendar so se prebivalci sedmih vasi v stoletjih pomešali z italijanskim življem. Prvi naseljen-

Fotorobot

Zelo preciznemu fotografskemu aparatu, pri katerem zadostuje, da pritisneš na gumb, pa kamera že opravi svoje, so dali ime fotorobot. Dve minuti po slikanju je posnetek gotov.

ci - tako menijo zgodovinarji - so prišli na Apeninski polotok v drugi polovici 15. in v začetku 16. stoletja, največ okoli leta 1510. Po rodu so bili iz krajev med Velebitom in Neretvo, od doma pa so morali zaradi pogostih turških vpadov. Benečani so spretno izrabili njihove težave in so jih

življenje. V glavnem kmetujejo, nekaj pa jih dela v obrti in v bližnji industriji.

Zgodovinar Orel si prizadeva, da bi tem rojakom omogočili učenje modernega srbohrvatskega jezika. Srbohrvaščino naj bi uvedli v osnovnih šolah vsaj kot dodaten učni predmet. To je sku-

San Felice del Molise ali Sfilič, kakor pravijo domačini, je ena izmed treh južnoitalijanskih vasi, kjer živijo naši rojaki

zaposlili na opuščeni veleposestvih. Domače prebivalstvo, ki je poprej delalo na teh posestvih, je v 14. stoletju skoraj popolnoma izumrlo zaradi kuge.

Potomci Srbov in Hrvatov živijo na revnem, goratem področju, ki jim komaj daje dovolj za

šal uresničiti že leta 1925 neki domači učitelj, ki je v Sibeniku proučeval moderno srbohrvaščino. Mladino je učil le tri mesece, od marca do konca šolskega leta, potem pa so tedanje šolske oblasti prepovedale nadaljnji pouk. M. D.

Kovinotehna celje UVOZ-IZVOZ
MARIBORSKA CESTA 17
VELETRGOVINA S TEHNIČNO ŽELEZNIČNO IN KOVINSKIM BLAGOM

Spoštovani interesi!

Razpolagamo s prostimi delovnimi mesti za:

komercialiste - referente za zunanjo

trgovino z znanjem nemščine

šefa poslovalnice kovinskih artiklov

široke potrošnje - komercialista z večletno prakso

Plača po dogovoru.

Pismene ponudbe pošljite na naslov podjetja.

Harry Whittington

ČLOVEK

6 v senci

»Eden izmed obiralcev bombaža je bil, več pa ne vem.«

Ben je razmišljal. Z roko si je segel v lase, ki so prezgodaj siveli, nato pa se je vrnil in snel z obealnika klobuk.

Ab je prebledel ob pogledu na šerifa, ki se je očitno odpraviljal.

»Saj ne boste delali nevšečnosti, Ben?« je vprašal.

Serif se je namrdnil in pogledal svojega pomočnika. Od glave do pete ga je premeril, nato pa si je dal klobuk na glavo.

Ab je nadaljeval:

»Renchlerju ne bo všeč, če boste vtikalili nos v njegove zadeve.«

Ben Sadler je že odprl usta, da bi ugovarjal, Ab pa je zamahnil z roko in mu presekal besedo: »Ni mi treba praviti, da ste šerif in da mora to upoštevati tudi Renchler. Če boste dražili sezono in po njihovih glavah brskali za ušmi, bo Renchler prav gotovo izvedel za vso reč.«

»Vprašam vas,« je mirno odgovoril Ben Sadler, »ali sem šerif ali ne?« S prstom se je dotaknil roba širokokrajnega klobuka in dal s tem svojemu vprašanju še poseben poudarek. »Grem.

Ko se bom vrnil, bom pogledal, kako je s tem tepežem na Zlatem dvoru.« Stopil je proti vratom, se obrnil in dodal: »Sicer pa, Ab...«

Ab se je ozrl v šerifa in vzdržal njegov pogled. Ben se je ogledal po uredu in trdo, razločno zaključil:

»... to pot bom jaz odločal!«

Pomočnik je stal za svojo pisalno mizo in je očitno pozabil zapreti usta. Ben je stopil skozi vrata in jih tiho zaprl za seboj.

Tretje poglavje

Sonce je peklo, ko je Ben Sadler stopal čez spurlinski glavni trg proti brivnici Ala Satore. Tako zamišljen je bil, da ni opazil avtomobila znamke Plymouth, ki je ves oguljen stal ob pločniku. Nevede je šel tako blizu mimo, da se je skoraj podrgnil obenj.

Za krmilom je sedel Aiken Clay, na pol obrnjen k Tomu Yeagerju, ki je ždel na sedežu zraven njega. Komaj nekaj minut poprej sta možakarja zaprla za seboj vrata šerifove pisarne, kjer sta govorila s pomočnikom Bena Sadlerja. Tom se je držal, kakor da namerava zdaj, zdaj vreči puško v koruzo. Ob spominu na tisto, kar je videl prejšnjo noč v ropotarnici na Zlatem dvoru, se ga je po razgovoru s šerifovim pomočnikom loteval obup.

»Poslušaj, Aiken,« je spregovoril s presunljivim glasom prav v trenutku, ko je Ben Sadler stopal mimo Alkenovega avtomobila. »Ali si videl, kako se je vedel šerifov pomočnik? Kaj še hočeš?«

Tisti trenutek pa je Aiken Clay opazil Bena Sadlerja. S komicem je sunil Toma pod rebra in rekel:

»Glej no, šerif gre! Z njim bova govorila.« Yeager je odkimal: »S tem bi se nič ne spre-

menilo. Briga te mestne ljudi, kaj se dogaja tam gori...«

»Mogoče jim je res malo mar. Poskusiva pa le, bova vsaj vedela, pri čem sva. Daj, zberi se in ven!« Ze je odprl vrata na Tomovi strani. Oba sta zlezla ven.

Ben Sadler je bil takrat že mimo stare škatle na štirih kolesih. Obstal je, ko je slišal svoje ime. Obrnil se je in videl Claya Aikena, ki jo je naglo ubiral proti njemu, Tom Yeager pa mu je bil tik za petami.

»Serif, dovolite, da povem svoje ime! Aiken Clay.«

»Poznam vas, je rekel Ben Sadler.«

»Tale tu pa je Tom Yeager.«

Tom se je zadovoljil s kratkim »Dober dan.«

»Yeager bi vam rad nekaj povedal, šerif,« je nadaljeval Aiken.

»Kar na dan z besedo,« je rekel Ben.

»Bila sva pri vašem pomočniku,« je počasi začel Clay Aiken. »Zdi se mi, da Toma Yeagra ni jemal resno. Eno pa vam lahko rečem: če ga ne bodo s pestjo, ga bodo s kroglo. Toma mislim.«

Ben Sadler je pogledal Aikena, nato pa je ošinil s končkom očesa še starega Toma. Sivolasi delavec se ga je očitno bal, ker si ga ni upal pogledati v obraz. Ben Sadler je prikimal.

»Pojdimo v pisarno,« je rekel. »Tam mi bosta povedala vse lepo po vrsti.«

Clay Aiken se je nasmehnil in s komicem sunil Toma, ki pa še vedno ni bil dobrega prepričan. Skrivaj je pogledoval k šerifu, kakor da ugiba, kaj neki bi se mu lahko primerilo. Sprejem, ki mu ga je bil pred nekaj minutami pripravil šerifov pomočnik Ab Begley, ga je vsega zbegal in preplašil. Ben se je obrnil na peti in stopil proti pisarni, Clay je dal Tomu znamenje in že sta šla za šerifom.

Ben je sedel na svoj vrtljivi naslanjač, ga zasukal in se obrnil k onima dvema. Tom Yeager se je spustil na sedež šerifu nasproti, Clay pa je s strani primaknil stol.

Tom Yeager je povedal vse po vrsti, kar je bil videl prejšnjo noč. Šerif Ben Sadler je pazljivo poslušal. Dopoldan se mu je nenadoma zadela toplejši in še bolj soparen, kot je bil poprej. Nekaj pa je takoj ugotovil. Delovni dan ni bil več vsakdanji, prav nič ni bil podoben drugim. Ben je začeljenal doumevati, zakaj Ab Begley ni maral verjeti Tomove zgodbe. Gotovo je kako zapleten v to reč ali pa vsaj prizadet. Šerif je po strani pogledal svojega pomočnika.

Ab Begley je sedel za svojo pisalno mizo in nekaj čakal po zvezku. Na licu se mu je poznalo, da sta mu odvrtna ta reveža in z njima njuna zgodba, ki sta jo povedala šerifu od začetka do konca. Tako zvišenega se je čutil v družbi teh sezoncev in njima enakih ubogih vragov. Če bi bilo po njegovem, bi šerif ne poslušal prazne slame. Ko bi bila zgodba resnična, je menil, pa ni. Sam bi nikoli ne verjel, kar bi mu povedal tak sezonec. Vedel je: tisto, kar je pripovedoval Yeager, ne bo prineslo nič drugega kakor preglavice vsem, in vsakomur.

Ben Sadler je pregledal svoje zapiske in namrščil obrvi. »Hude reči ste mi povedali, Tom Yeager. Ali ste prepričani, da je bilo v resnici vse tako?«

»Povedal sem vam prav vse natanko tako, kakor se je zgodilo,« je odgovoril Yeager, Ben pa ga je še enkrat ostro pogledal. Njegove oči so se zapičile v bledomodre zenice starega sezonskega delavca. V njih je začelo polagoma vstajati upanje, ki je bilo skoraj že popolnoma zamrlo. Prijazno je vprašal šerif Sadler:

»Tom Yeager, ali pijete?«

WALT DISNEY PODOBE IZ NARAVE

VIDEZ VARA

KROKODIL IMA TAK VRAT, DA GLAVE NE MORE OKRACATI NA STRAN. TO VE NAGAJMI ŠIMPANZ. NENADOMA PA ŠINE KVISKU KROKODILOV REP...!

IN MALI ŠIMPANZ SE PE... LJE ŽIV ZA LASTNIM POGREBOM.

Directed by King Features Syndicate 5-29

RDEČI EGO

kot sneg belo perilo

Gospodinje pozor!

»Ego-rdeči robot«

»EGO RDEČI ROBOT« pere odlično pisano perilo. Razen tega, da Vam brezhibno opere pisano perilo, Vam obenem še poživi barve. Skratka, za pisano perilo izključno »EGO RDEČI ROBOT«.